

Examensarbete, 15 hp, för
Kandidatexamen i företagsekonomi: Redovisning och Revision
VT 2016

Revisorns oberoende ställt mot revisionskvalitén

En studie ur ett intressentperspektiv

Erika Johansson och Kamilla Persson

Sektionen för hälsa och samhälle

Författare

Erika Johansson och Kamilla Persson

Titel

Revisorns oberoende ställt mot revisionskvalitén: en studie ur ett intressentperspektiv

Handledare

Daniela Argento

Examinator

Timurs Umans

Sammanfattning

Debatten om revisorns oberoende, revisionskvalité och icke-revisionsrelaterade tjänster har varierande åsikter både i litteratur och samhälle. Studier har ofta fokuserat på interna förhållanden mellan revisorn och företagsklienten vilket utgör agentförhållanden ur ett företags perspektiv. Studiens syfte är därför att utvidga den tidigare litteraturens fokus genom att undersöka en specifik intressents perspektiv gällande revision. Vi har valt att inrikta studien på banker eftersom de utgör en essentiell aktör för organisationer och samhället. Studien är kvalitativ och 12 personliga intervjuer genomfördes för insamlandet av det empiriska materialet. Bankernas perspektiv på revision studeras utifrån fyra aspekter, vilka är: roll i samhället, nationell kultur, internationalisering och Corporate Social Responsibility (CSR). Teorier såsom *professionsteorin*, *intressenteorin*, *kulturdimensionsteorin* och *resursberoendeteorin* genomsyrar uppsatsen.

Resultatet visar att banker *förutsätter* revisorns oberoende men till följd av kreditvärdighetsbedömningen vid företagslån blir revisionskvalitén en viktigare aspekt. När det gäller tillhandahållandet av icke-revisionsrelaterade tjänster ser bankerna vissa risker. Resultatet visar att bankernas perspektiv på revision influeras av CSR, media och Finansinspektionen vilket innebär att banker har divergerande preferenser för icke-revisionsrelaterade tjänster. Banker har även ett indirekt inflytande på revisorerna, vilket indikerar att revisionsbranschen bör bli mer medveten kring specifika revisionsintressenter och det kan därför vara angeläget för revisorer att tillgodose bankens revisionsintresse. Studien kan bidra till en sådan förståelse. Slutligen, framgår det att intressenters uppfattningar kan variera över tid vilket innebär att intressentperspektivet inte är statiskt.

Nyckelord

Revisorers oberoende, revisionskvalité, icke-revisionsrelaterade tjänster, svensk lagstiftning, intressentperspektiv, intressenters inflytande.

Authors

Erika Johansson and Kamilla Persson

Title

Auditor Independence vs. Audit Quality: a study from a stakeholder perspective

Supervisor

Daniela Argento

Examiner

Timurs Umans

Abstract

The debate on Auditor Independence, Audit Quality and Non-Audit Services has shared opinions in literature and society. Studies have often focused on the internal relationships between the auditor and their clients, which are the agency relationships from a corporate perspective. This study intends to expand the focus of existing literature and aims to investigate a specific stakeholders' perspective regarding auditing. We have chosen to put the study's focus on banks, because they constitute an essential stakeholder for organizations and society. The study is qualitative and 12 interviews were conducted to collect empirical data. Banks' perception of the audit profession is studied by considering four different aspects, which are: the role in society, national culture, internationalization and Corporate Social Responsibility (CSR). Theories such as *Profession Theory*, *Stakeholder Theory*, *Cultural Dimensions Theory* and *Resource Dependence Theory* inform the theoretical framework which is used to analyze the findings.

The results show that banks *require* auditors' independence but as a result of the creditworthiness assessment in business loans, audit quality becomes naturally more important. Banks see some risks with the provision of Non-Audit Services. The results also show that banks' perspective of auditing is influenced by CSR and by media and controlling authorities. Consequently banks have diverging preferences for Non-Audit Services. Banks may also indirectly influence the audit firms' relationship with clients, which should make it more important for the auditors to meet the banks' audit interest and this indicates that the auditing profession should be more aware about the specific audit stakeholders. Finally, it appears that perceptions of stakeholders can vary over time which means that stakeholders' interests and perspectives are not static.

Keywords

Auditor Independence, Audit Quality, Non-Audit Services, Swedish legislation, Stakeholder Perspective, Stakeholder influence.

Förord

Först vill vi visa tacksamhet till vår handledare Daniela Argento för hennes utmärkta vägledning och överväldigande support genom hela studiens gång. Linda Johansson, med sitt stora kontaktnätverk, var även ett stort stöd vid sökandet efter intervjurespondenter och även ett tack till alla som vi intervjuade, ni gav mycket givande svar till det empiriska materialet genom er erfarenhet och expertis inom området. Vi vill även visa tacksamhet till Annika Fjelkner för hennes lukrativa rådgivning gällande de språkliga aspekterna i arbetet.

Slutligen, vill vi tacka våra familjer, Kevin och Christian för ert oändliga stöd. Och vi vill gärna dedikera uppsatsen till minne av Kamillas far som gick bort under utförandet av studien.

”Success consists of going from failure to failure without loss of enthusiasm”

- Winston Churchill

Kristianstad, Maj 2016

Erika Johansson

Kamilla Persson

Innehållsförteckning

1. Introduktion	7
1.1 Bakgrund	7
1.2 Problematisering	9
1.3 Frågeställning	11
1.4 Syfte.....	11
1.5 Disposition.....	11
2. Teoretisk referensram	12
2.1 Revision: oberoende mot kvalitet	12
2.2 Revisionens intressenter	14
2.3 Aspekter som påverkar kreditinstitutens uppfattning av revision.....	16
2.3.1 Roll i samhället	17
2.3.2 Nationell kultur.....	19
2.3.3 Internationalisering	22
2.3.4 Corporate Social Responsibility	24
2.4 Bankernas övergripande uppfattning av revision	25
2.5 Bankers inflytande på revisionen.....	26
2.6 Sammanfattning av den teoretiska referensramen	28
3. Metod.....	31
3.1 Vetenskaplig metod	31
3.1.1 Litteratursökning och val av teori	32
3.2 Empirisk metod.....	33
3.2.1 Datasamlingsmetod	33
3.2.2 Intervjuernas teoretiska perspektiv	35
3.2.3 Urval	36
3.2.4 Intervjuteknik.....	38
3.2.5 Analysmetod	40
3.2.6 Trovärdighet	41
3.2.7 Etiska beaktanden	42
4. Resultat	43
4.1 Bankernas arbete med revision.....	43
4.2 Bankernas uppfattning av revision: oberoendet, kvalitén & NAS.....	45
4.2.1 Revisorns oberoende.....	47
4.2.2 Revisionskvalité.....	49

4.2.3 NAS & rådgivningstjänster	50
4.3 Aspekter som påverkar kreditinstitutens uppfattning av revision	52
4.3.1 Roll i samhället	52
4.3.2 Nationell kultur	54
4.3.3 Internationalisering	56
4.3.4 Corporate Social Responsibility.....	58
4.4 Bankernas inflytande	60
4.5 Sammanfattande analys	62
5. Slutledning	65
5.1 Slutsats	65
5.2 Diskussion.....	70
5.3 Styrkor och svagheter	71
5.4 Samhälleliga bidrag och förslag till framtida forskning	72
Referenser	74

Bilagor

Bilaga 1:	Typologin av intressentens inflytandestrategier	82
Bilaga 2:	Studiens intervjuguide	83

1. Introduktion

1.1 Bakgrund

Det internationella revisionsorganet IFAC:s (International Federation of Accountants) uppgift är att utveckla och stärka revisionsprofessionen genom att bland annat utfärda globala revisionsstandarder. Revisionsorganet har för nuvarande 175 medlemsorganisationer i 130 länder och representerar därmed nästan 3 miljoner revisorer världen över (IFAC, 2015). Det stora antalet revisorer som organet representerar är en indikation på att revisorn och revisionen har en väletablerad roll i samhället.

Revisionen utgör en vedertagen kvalitetsstämpel som syftar till att skapa trygghet internt i företag men även gentemot externa intressenter (FAR, 2016). Det som eftersträvas vid en revision är att trovärdigheten för företagets förvaltning och redovisning ska öka (Boone, Khurana, & Raman, 2010). Ett företag som låter en oberoende revisor granska räkenskaperna ger indikationer till marknaden om att det finns en strävan efter att följa de spelregler som är etablerade på marknaden. Revisorns arbete tillfredsställer därmed de intressenter i samhället som har ett intresse av att företaget efterföljer lagar och förordningar på ett korrekt sätt (FAR, u.d.). Enbart revisorns närvaro kan bidra till att företag tar ett större moraliskt ansvar (Pentland, 1993). Har företagen ett ansvar så bör det även finnas en skyldighet att redogöra för fullgörandet av det ansvaret, ansvarslöshet och korruption tenderar annars att träda fram (Chambers, 2006). Revisorns arbete bidrar därmed till ett ökat ansvarstagande i företagen. Att vi lever i ett samhälle där verifiering och granskning blir allt viktigare är en konsekvens av att möjligheterna till att förvränga och förmedla en felaktig bild har ökat (Chambers, 2006). Trots revisionens samhällsgynnande syfte, kan revisorernas arbete ibland ifrågasättas (Barlas, 2016).

Enligt rådande lagstiftning är revisorns så kallade *oberoende* viktigt. I den svenska Revisionslagen (SFS 1999:1079) §20 framgår det att revisorn skall vara objektiv, opartisk samt självständig i sitt arbete med revisionen (vilket brukas sammanfattas i ett enda ord; oberoende). Enligt lagstadgade regler är dock viss rådgivning tillåten och det gäller bland annat rådgivning angående hur kunden kan förbättra sina rutiner och hur riskexponeringen kan minimeras. Förekomsten av sådan rådgivning har resulterat i en debatt om huruvida revisorns oberoende påverkas av icke-revisionsrelaterade tjänster

(Non-Audit Services - NAS på engelska). Sedan revisionstvangen slopades för mindre bolag i Sverige år 2010 har efterfrågan på revision minskat samtidigt som rådgivning vuxit parallellt, det gäller bland annat skatterådgivning (Malm, 2014; Bolagsverket, 2011). För att problem inte skulle uppstå kring revisorns oberoende vidtog Europeiska Unionen (EU) åtgärder för att kringgå problemet och begränsade rådgivningen till de kunder där byrån även är revisor (Malm, 2014). I Frankrike har man sedan några år tillbaka vidtagit mer långtgående åtgärder och förbjudit revisionsbyråerna att både ge rådgivning och genomföra revision till samma kund (ibid). FAR:s generalsekreterare, Dan Brännström, har tidigare bedömt att en liknande lagstiftning inte kommer att träda i kraft i Sverige, istället kommer branschen att reglera sig själv i frågan (ibid). Förut menade Brännström att revisorns oberoende eller opartiskhet inte hotas av den lagstadgade rådgivningen, eftersom denna typ av rådgivning inte är i närheten av någon form av beslutsfattande (Brännström, 2012). Nu när den nya svenska lagstiftningen - som bland annat innebär en begränsning av revisorns tillhandahållande av rådgivning - står och knackar på dörren är Brännström fortfarande kritisk (Brännström, 2016):

Jag hoppas att EU-paketet får önskad effekt på revisionens kvalitet och revisorns oberoende, eftersom det är ett högt pris som revisorerna och deras kunder får betala. Regelpaketet är mycket omfattande och inte alltid enkelt att tolka. Bara det driver kostnader.

Debatten rörande frågan kring revisorernas tillhandahållande av NAS och dess inverkan på revisorns opartiskhet, har därför kommit att särskilt aktualiserats på senare tid. Den 3 mars 2016 föreslog regeringen i en lagrådsremiss hur EU:s revisionspaket ska implementeras i Sverige (FAR, 2016). De nya reglerna som träder i kraft i juni 2016 innebär, som ovan nämndes, en begränsning av NAS för revisorer (Lennartsson, 2016). Rådgivningstjänster som kommer att förbjudas rör skatterådgivning, värderingsuppdrag, rådgivning som berör kapitalstrukturen samt finansieringen (Osser, 2016). Den debatt som pågått under åren och den nya lag som snart träder i kraft, är en indikation på att samhällets uppfattningar kring NAS har förändrats. Förekomsten av NAS och specifikt rådgivningstjänster har utlöst en oro i samhället (Lennartsson, 2016; Dagens Industri, 2015; Malm 2014; Norberg 2014). Flera tillsynsmyndigheter, i bland annat USA, Europa och Australien, har uttryckt sin oro över NAS och menar att det är skadligt för revisorns oberoende (Sharma & Sidhu, 2001). Den kommande lagändringen vittnar om att den svenska revisionsbranschen är i förändring och att frågor rörande NAS är högst aktuella.

1.2 Problematisering

Hur tillhandahållandet av NAS inverkar på revisorns oberoende och revisionskvalitén, är en väldigt utforskad fråga i ämnet revision (se Zerni, 2012; Krauss & Zülch, 2013; Brody, Haynes & White, 2014; Svanström & Sundgren, 2012; Fogarty & Rigsby, 2010). Det finns en etablerad oro som dels beror på att det ekonomiska förhållandet ökar mellan klienten och revisionsbyrån vid tillhandahållandet av NAS, vilket kan påverka oberoendet negativt (Svanström, 2013; Craswell, Stokes, & Laughton, 2002). Det finns alltså dem som menar att revisorn riskerar sitt oberoende om en klientförlust även kan innebära en ekonomiskförlust (Falk, Lynn, & Mestelman, 1999). Användarna av den finansiella informationen kan även uppleva att revisorns oberoende reduceras vid tillhandahållandet av NAS (Canning & Gwilliam, 1999). I motsatts finns det dem som menar att oberoendet inte riskeras genom NAS utan att det istället kan ses som kvalitetsstärkande om klienten får rådgivning (Svanström, 2013; Law, 2010). Det har även lyfts fram att en djupare relation mellan revisor och klient kan vara nödvändig då känslig information ska utbytas (De Ruyter & Wetzels, 1999). Litteraturen är således oense om hur NAS påverkar revisorns oberoende och revisionskvalitén.

Det är alltså känt att det pågår en debatt kring revisorernas tillhandahållande av NAS men den tidigare forskningen har inte utforskat vad samhället och specifika intressenter av revision anser i frågan. I tidigare studier är det ofta relationen mellan revisor och klient som är i fokus och som studeras från ett perspektiv där det talas om agentförhållanden där man applicerar *Agency Theory* (agentteorin) (Arya & Glover, 2014; Quick, Sattler & Wiemann, 2013; DeFond, Raghunandan & Subramanyam, 2002; Carmona, Momparler & Lassala, 2015). Teorin har under de senaste åren varit en av de mest använda teorierna inom redovisning och revision där fokuset ligger på de kontrakt som skapas mellan agenten och principalen (Svanström, 2008). Hur en specifik intressent, som helt befinner sig utanför företaget, ser på förhållandet mellan revisorn och den redovisningsskyldiga har inte genomsyrat den tidigare forskningen i lika stor utsträckning.

Studier ur revisorns perspektiv är även mer vanligt förekommande än intressentperspektivet då forskarna studerar fenomenet ur ett internt perspektiv och försöker ge svar på hur revisorns oberoende och revisionskvalitén kan förbättras (se Yu, 2011; Romero, 2010). De fördelar och nackdelar som lyfts fram med revisorernas

tillhandahållande av NAS är ofta fördelar för revisionsbyrån eller det reviderade företaget (Svanström, 2013; Law, 2010). Det går således att identifiera ett gap i forskningen. Sveriges kommande lagändring visar att man i EU:s revisionspaket utgår från att NAS är negativt relaterat till revisorns oberoende och revisionskvalitén. Frågan som då uppstår är om specifika revisionsintressenter delar denna uppfattning.

Ett intressentperspektiv är viktigt eftersom revisionens grundtanke är att kvalitetssäkra den information som olika intressenter är i behov av vid ekonomiska beslut (FAR, 2016). Om revisionen inte kan tillgodose intressenternas förväntningar lever revisionen inte upp till denna grundtanke. En utebliven revision kan även leda till att intressenter känner en osäkerhet inför företagets ekonomiska ställning (Pentland, 1993). Revisionen är således viktig för företagens uppbärande av förtroende. Revisionen har en betydelse för flera intressenter på extern nivå. Institutionella kreditinstitut såsom banker, men även skattemyndigheter, leverantörer, företag och privatpersoner som verkar i näringslivet (exempelvis investerare) utgör några revisionsintressenter. Alla intressenter har nödvändigtvis inte samma typ av revisionsintresse och kan därför vara användare av revisionen i olika stor utsträckning. Olika typer av intressen skulle kunna innebära att intressenter upplever NAS koppling till oberoende och kvalitet på olika sätt.

Genom att studera specifika intressenters perspektiv på revision kan en del av det gap som finns i den vetenskapliga litteraturen minskas. Detta innebär att aspekter ur andra teorier som *Stakeholder Theory* (intressentteorin) kan användas för att undersöka fenomenet. Forskningsgapet beror inte enbart på avsaknaden av studier kring specifika intressenter utan även på att tidigare studier har baserats på likartade teorier. Denna studie kan därför bidra till att fylla en del av detta gap genom att studera en specifik intressent genom att även tillämpa andra teorier såsom *Profession Theory* (professionsteorin), *Cultural Dimensions Theory* (kulturdimensionsteorin) och *Resource Dependence Theory* (resursberoendeteorin). Genom att studera vilken betydelse NAS har för en specifik intressent och dess koppling till kvaliteten och oberoendet, kan revisionsbranschen utvecklas och få fördjupade kunskaper om vad en specifik revisionsintressent värdesätter i revisionen.

Institutionella kreditinstitut och specifikt banker utgör en viktig intressent då revisionen är en del av kreditvärdighetsbedömning vid företagsutlåning (Shiller, 2013). Om

bankernas informationsbehov inte tillgodoses kan detta påverka bedömningen negativt (ibid.). Banker har en viktig roll i samhället som bland annat innebär att de skall disponera kapital på ett ansvarsfullt sätt (Shiller, 2013; Swedish bankers, 2014). När företag och privatpersoner behöver finansiering vänder de sig till bankerna. Om mäktiga banker fallerar resulterar det i en spridningseffekt ut i samhället och ibland kan enbart risken för fallering räcka för att finansieringen ska strypas mellan bankerna och de kapitalansökande (Björklund, 2011). Bankernas tillstånd påverkar således hela samhället och genom att studera bankernas uppfattning av revision kan revisionsbranschen få en ökad förståelse för ett specifikt revisionsintresse.

1.3 Frågeställning

Hur ser intressentperspektivet för bankerna ut angående den pågående debatten om revisorers oberoende ställt mot revisionskvalitén?

1.4 Syfte

Studiens syfte är att utforska bankernas uppfattning av revision och revisorernas arbete med deras klienter.

1.5 Disposition

Uppsatsen är uppdelad i fem olika kapitel. Utöver det inledande kapitlet behandlas den teoretiska referensramen i kapitel 2 där en begreppsapparat har arbetas fram. I kapitel 3 presenteras diverse metodval, både vetenskaplig och empirisk metod, som använts för att uppnå syftet med studien och för att kunna besvara forskningsfrågan. I kapitel 4 presenteras och analyseras de resultat som framkommit utifrån den empiriska insamlingen. I det avslutande kapitlet (5) presenteras de slutsatser som gjorts utifrån de resultat som framkom i resultatkapitlet. Det avslutande kapitlet tar även upp studiens styrkor och svagheter och ger förslag på framtida forskning.

2. Teoretisk referensram

I detta kapitel presenteras den teoretiska referensramen som har till syfte att ligga till grund för analysen av det empiriska materialet. Här beskrivs därför revisionens roll i det marknadsekonomiska samhället med kopplingar till revisorns oberoende och revisionskvalité och NAS. Även revisionens intressenter och deras varierande uppfattningar, upplevelser samt inflytande diskuteras med hjälp utav intressentteorin. Givet att studiens syfte är att utforska bankernas uppfattning av revision, har en teoretisk referensram som förklarar bankernas perspektiv utvecklats. Utifrån kreditinstitutens perspektiv tas därför olika aspekter upp som påverkar intressentens upplevelser och uppfattningar kring revisionen. Aspekterna rör bankernas roll i samhället, nationell kultur, internationalisering samt Corporate Social Responsibility (CSR). Det förekommer även kopplingar mellan kulturdimensionsteorin och de olika aspekterna. Intressentens möjliga inflytande över revisionen tas även upp med hjälp av resursberoendeteorin. Eftersom både revisionsyrket och bankyrket utgör professioner ingår även professionsteorin i den teoretiska referensramen.

2.1 Revision: oberoende mot kvalité

Revisionen har en väletablerad roll som en granskning av företags finansiella information i samhället. Den information som granskas avspeglar företagets historiska prestation (Hussain & Gudaskaran, 2002). Revisorns uppgift är att med en oberoendeställning kontrollera att den information som förmedlas stämmer överens med det verkliga utfallet (Ström, 2005). I Sverige har revisionsbranschen en stark ställning eftersom den till en stor del verkar i en självreglerande miljö där branschfolk tolkar lagar och skapar egna regler utifrån rådande praxis (Diamant, 2004). Revisionsyrket utgör även en profession vilket innebär att de har tilldelats samhällsuppgifter som av allmänheten uppfattas som betydelsefulla och svåra (Brante, 2005). Revisionen är ett område som ständigt är i utveckling vilket beror på det marknadsekonomiska samhällets strävan efter jämvikt mellan de skyddsbehov som olika intressentkretsar har (Diamant, 2004). Revisorer har således en skyddande funktion i samhället, där deras kontroll och granskning av ett företags redovisning syftar till att förmedla en sanningsenlig bild av företagets finansiella ställning (Kung & Huang, 2013). Revisorn har därför en granskande funktion gentemot redovisarna i företaget och en skyddande funktion gentemot samhället.

Även om revisorerna har en viktig roll i samhället kan deras ställning ibland ifrågasättas utifrån deras oberoende. Oberoendet anses vara ett av de viktigaste karaktärsdragen för revisionsprofessionen, vilket gör oberoendet till en viktig fråga (Arya & Glover, 2014; Law, 2010). De finns dem som menar att revisorer som skapar nära kundrelationer skulle kunna förbise oegentligheter i redovisningen under revisionsuppdraget, vilket kan påverka revisorns oberoende och revisionskvalitén negativt (Godwin, 2002; Glazer; & Jaenicke, 2002). Eftersom yrkesrollen har ett visst monopol gällande genomförandet av revision, innehar de en speciell kompetens vilken medför en hårdare övervakning av revisorerna (Diamant, 2004). Detta yrkesmonopol hänger samman med att revisionsyrket utgör en självständig profession (Brante, 2005). Oberoendet är en avgörande faktor som bör vara uppfylld för att kunna behålla professionens status (Falk, Lynn, & Mestelman, 1999). Förtroende är viktigt för en profession och enskilda skandaler kan påverka förtroendet för branschen som helhet (ibid). Revisionsbranschen har kantats av flertalet skandaler där Enronskandalen utgör ett omtalat exempel (Nelson, Price, & Rountree, 2008). Sådana händelser kan bidra till ett ifrågasättande av revisorernas och revisionens skyddande funktion i samhället (ibid.).

Revisorernas åsyftade roll som en granskande och skyddande aktör i samhället kan även ifrågasättas till följd av ageranden som kan upplevas inskränka oberoendet. Vad revisorer kan, får/får inte och måste göra debatteras av många och naturligtvis diskuteras det inom yrkesprofessionen, men detta är inte enbart en intern angelägenhet (Power, 2000). Revisorernas tillhandahållande av NAS och uppbyggandet av långsiktiga relationer till klienter, kan av samhället innebära ett ifrågasättande av revisorernas skydd (Craswell, Stokes & Laughton, 2002; Craswell, 1999). NAS innebär att revisionsbyråerna utöver sina huvuduppgifter erbjuder mer konsultinriktade tjänster såsom olika typer av rådgivning (Svanström, 2008; Law, 2010). NAS kan till exempel röra skatterådgivning men även som tidigare nämndes värderingsuppdrag, utformning och implementering av intern kontroll, rådgivning som berör kapitalstrukturen samt finansieringen (Osser, 2016; Law, 2010).

Det finns även dem som menar att NAS kan leda till att revisorn skaffar sig djupare kunskaper om företaget vilket ökar revisionskvalitén (ibid). Det förekommer således olika åsikter och uppfattningar kring revisorns oberoende och dess koppling till tillhandahållandet av NAS. Vissa menar att revisionskvalitén stärks av NAS samtidigt

som kritiker förespråkar att revisorn blir mindre oberoende då den ekonomiska förbindelsen ökar mellan revisorn och klienten (Svanström, 2013; Craswell, Stokes, & Laughton, 2002). En regelbunden kontakt där NAS tillhandahålls kan resultera i att revisorerna får det svårt att förbli oberoende (Svanström, 2013). Olika intressenter av revisionen i samhället kan således ha olika uppfattningar kring dess inverkan på revisionens skyddande roll i samhället.

2.2 Revisionens intressenter

I allmänhet kan en intressent beskrivas som en aktör vilken är benägen att påverka eller kan bli påverkad av ett företag, ett projekt eller en utveckling. Organisationer, institutioner, samhällen, grupper och individer är några exempel på aktörer som kan utgöra olika slag av intressenter i samhället (Poplawska, Labib, Reed, & Ishizaka, 2015). Intressenter kan även finnas på olika nivåer i samhället från global-, nationell- och regionalnivå ner till hushållsnivå (André, Simonsson, Gerger Swartling, & Linnér, 2012). Enligt Poplawska *et al.* (2015) är det även möjligt att klassificera intressenter utifrån deras roll i samhället, såsom myndigheter, media, kunder och det lokala samhället. Definitionen av vad en intressent är och vem som kan vara en intressent är således bred. I tidigare forskning förekommer snävare definitioner men då ofta med fokus på enskilda organisationer. Eftersom denna studie syftar till att studera en tjänst, som innebär ett förhållande mellan revisionsbyråer och de redovisningsskyldiga, ur ett intressentperspektiv är en bredare definition lämplig.

Genom att tillämpa intressentteorin är det möjligt att identifiera olika intressenter (Friedman & Miles, 2002; Donaldson & Preston, 1995). I denna studie är revisionen ur ett intressentperspektiv i fokus vilket gör intressentteorin tillämplig. Enligt denna finns det specifika kategorier av intressenter (Friedman & Miles, 2006; 2002). En intressentkategori kan ha en uppfattning, ett intresse och möjligtvis även ett inflytande på olika organisationer. *Legitimitetsteorin*, vilken är nära relaterad till intressentteorin, är därmed inte tillämplig då den utgör en teori för samhället generellt och inte specifika intressentkategorier (Chelli, Durocher, & Richard, 2014). Eftersom intressentteorin talar om olika kategorier av intressenter är det även möjligt att ställa sig frågan vilka kategorier som utgör revisionsbranschens intressenter. Skattemyndigheten, kreditinstitut och revisorsnämnden utgör några kategorier som på olika sätt har ett intresse av revision. Det

primära målet för skattemyndigheter är att driva in skatter för olika ändamål (Hofmann, Gangl, & Stark, 2014). I samband med skatterevisioner kan revisionen vara ett hjälpmedel för att kunna säkerställa ett korrekt inflöde av skatt till samhället. Kreditinstitutens intresse av revision bygger på bedömningen av kreditvärdighet i samband med företagsutlåning (Svensson, 2000). Revisorsnämnden utgör ytterligare en intressent som i egenskap av att vara en tillsynsmyndighet syftar till att ha tillsyn över de auktoriserade revisorerna (Revisorsnämnden, 2016). Dessa olika kategorier av intressenter kan på grund av sina roller och intressen, ha olika uppfattningar om revisionen.

Eftersom olika intressentkategorier har olika perspektiv på revision är det enligt intressentteorin nödvändigt att kunna hantera de olika intressenterna (Friedman & Miles, 2002). Olika intressentperspektiv kan innebära varierande och ibland överlappande uppfattningar och upplevelser av revisionstjänsten. Begrepp som aktualiseras när revisionstjänsten och olika intressentkategorier studeras är oberoendet, revisionskvalité och NAS. NAS är ett omdebatterat ämne där det råder många delade uppfattningar om huruvida det påverkar revisorns oberoende och revisionskvalitén (Zerni, 2012; Krauss & Zülch, 2013). Dessa revisionsbegrepp är också en del av intressenternas uppfattning och upplevelse av revision. Om intressenter har olika intressen, uppfattningar och upplevelser av revisionen är nästa fråga som aktualiseras om de på grund av sitt intresse har någon form av inflytande. Intressenters möjliga inflytande kan även användas för att beskriva och förstå deras respektive upplevelser av revisionen. *Resursberoendeteorin* föreslår olika typer av inflytande vilka kan användas för att förklara intressenters möjliga inflytande.

Resursberoendeteorin beskriver fyra olika typer av resursförhållanden som en intressent kan ha till den eller det intresset hänför sig till (Hendry, 2005; Frooman, 1999). Om intressenter strävar efter att förändra någonting, kommer de välja en strategi för inflytande utifrån den befintliga resursberoenderelationen. Om det finns ett beroende mellan intressenten och den andra parten, kan intressenten välja att utöva en direkt strategi, det vill säga ställa ett ultimatum för uppnå det åsyftade. Om det vid ett motsatt förhållande inte finns något beroende mellan parterna, måste intressenten välja en indirekt strategi för inflytande. En indirekt strategi innebär att intressenten samarbetar med en allierad intressent och kan genom denne uppnå ett inflytande (Hendry, 2005;

Frooman, 1999). De berörda parternas grad av beroende har betydelse vid valet av inflytandestrategi - ett starkt beroende existerar när intressentens välfärd har en stark koppling till motpartens välfärd. När ett sådant beroende existerar vill intressenten att det ska gå bra för motparten och väljer därför inte en resursundanhållande strategi (Hendry, 2005; Frooman, 1999). En resursundanhållande strategi kan beskrivas som en åtgärd där essentiella resurser nekas eller undanhålls i syfte att åstadkomma en förändring (se Bilaga 1).

En alternativ strategi är resursbruks-strategin, vilken innebär att intressenten erbjuder, för motparten, viktiga resurser. Om intressenten inte är beroende av den eller det intresset hänför sig till (en tjänst i detta fall), kommer en resursundanhållande strategi att väljas. Vid ett motsatt förhållande, det vill säga när intressenten är beroende av den eller det intresset hänför sig till, kommer en resursbruks-strategi att väljas. En sådan strategi är då lämplig eftersom intressenten inte vill påverka den egna välfärden negativt (Hendry, 2005). I de fall då intressenten har makt kommer de att välja en direkt resursundanhållande strategi som ett verktyg vid meningsskiljaktigheter (se Bilaga 1). Om det istället föreligger ett ömsesidigt beroende mellan intressenten och den eller det intresset kan hänföras till, är en direkt resursbruksstrategi mer trolig. Valet av strategi för inflytande beror således på den beroenderelation som föreligger mellan intressenten och den eller det intresset kan hänföras till (Hendry, 2005). Om den specifika intressenten både är beroende och har en negativ inställning till NAS, kan en direkt strategi för inflytande tillämpas i syfte att förhindra att revisionsföretaget tillhandahåller NAS i en för stor utsträckning. Denna teori kommer att appliceras på banker, revisorer och de lånesökande företagen längre fram i kapitel 2.5.

2.3 Aspekter som påverkar kreditinstitutens uppfattning av revision

Föregående avsnitt tog upp att det förekommer olika kategorier av intressenter som kan ha olika uppfattningar om revision. Intressenter kan även ha olika typer av strategier för inflytande i revisionsförhållandet. En intressent som är fascinerande att studera djupare är kreditinstitut och specifikt banker. Banker har genom sin kapitalförsörjning en viktig betydelse i den ekonomiska utvecklingen och utgör finansiella mellanhänder i världen (Scholtens, 2009). Banker lånar ut pengar till företag som är i behov av resurser vilket

bidrar till landets tillväxt. När banker bedömer kreditvärdigheten hos de låneansökande företagen ser de över redovisningen och revisionen. Samtliga informationsflöden som finns tillgängliga vid denna bedömning klassificeras som essentiella och bankerna är måna om att inte utesluta någon information till förmån för någon annan. All information är viktig, men resultat- och balansräkningen, noterna i materialet, finansieringsanalysen och delårsrapporter är bland de mest betydelsefulla delarna i granskningen (Svensson, 2000). Banker använder sig således av flera informationskällor vid beslut om kreditgivning och revisionen ses då som en viktig kvalitets försäkring av redovisningen. Revisionen kan därför underlätta bedömningen av ett företags återbetalningsförmåga (Gómez-Guillamón, 2003). Givet bankernas kontakt med revision går det att argumentera för att de även har ett intresse för relationen mellan revisorn och klienten, som även utgör bankernas klient. Detta intresse kan påverkas och formas av olika aspekter. Bankernas roll i samhället, nationell kultur, internationalisering och Corporate Social Responsibility utgör några viktiga aspekter.

2.3.1 Roll i samhället

Banker som kreditinstitut har existerat och överlevt under århundraden av ekonomisk utveckling vilket har medfört att de har etablerat en stadig roll i ekonomin (Shiller, 2013). Banker utgör en drivande part i det finansiella systemet (Shiller, 2013; Swedish bankers, 2014). Bankernas etablerade roll i samhället har inneburit att de på något sätt är involverade i alla människors liv och bankrörelsen har därmed integrerats och är en given del av den moderna världskulturen (ibid.). Detta kan kopplas till *Professionsteorin* där professioner har en stor samhällslig betydelse (Brante, 2005). Professioner dominerar vår värld och får samhället att fungera (Abbott, 1988). Banker utgör professioner på makronivå som besitter mandat för att kunna reglera och utveckla ramarna för samhällslivet (Brante, 2005). Banker har även en essentiell funktion när det gäller tillväxt och expansion av välfärden. I Sverige skulle avsaknaden av ett välfungerande bankväsende leda till att hela landet stannade av (Swedish bankers, 2014). Bankernas viktiga betydelse bygger på att det idag finns ett starkt beroendeförhållande mellan banker och samhällets olika aktörer. Privatpersoner, företag, kommuner och staten är alla beroende av ett fungerande banksystem (Shiller, 2013). Även här finns det kopplingar till *professionsteorin* där professioner ofta förmedlar en bild av att det främsta målet är att verka för det allmännas bästa (Brante, 2005). Bankerna har till exempel en viktig roll i grundandet och expansionen av nya företag samt för att stora organisationer ska bli

framgångsrika på de internationella marknaderna (ibid.). De levererar även tjänster på hushållsnivå, vilka syftar till att hushållen ska få möjlighet att spara samt låna kapital. Tillhandahållandet av sådana tjänster är viktiga för samhället då det gynnar konsumtionen (Shiller, 2013).

Ett välfungerat bankväsende bidrar således till progression i tillväxt och sysselsättning och bankerna är därmed avgörande för samhällets funktion (ibid.). Samtidigt som bankerna primärt strävar efter att vara till nytta för samhället eftersträvas även långsiktig framgång och lönsamhet (ibid.) I enlighet med professionsteorin utgör banker en profession som fyller avgörande funktioner i samhället (Brante, 2005; 2009). Välfärdssamhällets fungerande är beroende av att samhällets professionella yrkesgrupper, däribland banker, fungerar friktionsfritt (Parsons, 1964; Brante, 2005; 2009).

Rollen kan beskrivas utifrån tre huvuduppgifter, vilket är att omvandla sparande till finansiering, manövrera risk samt genomföra effektiva och säkra finansiella transaktioner (Shiller, 2013; Swedish bankers, 2014). En förutsättning för att omvandla sparande till finansiering är att privatpersoner och företag förser deras respektive konton med kapital som de vid ett senare tillfälle gör uttag ifrån. När bankerna blivit försedda med detta kapital, kan de låna ut pengarna till företag eller privatpersoner som vill inventera i pengarna (Shiller, 2013). Bankernas bidrag till samhället blir då ett säkerställande av att kapitalet används där det bringar störst nytta (Swedish bankers, 2014). Detta förmedlar en bild av att banker och dess medlemmar är relativt osjälviska och där en hög önskan är att verka för samhällets bästa, vilket är i enlighet med professionsteorin (Brante, 2005; 2009). Givet bankernas uppgift med att disponera kapital på ett sätt där det bringar störst nytta i samhället, går det att argumentera för att revisionskvalitet skulle kunna uppfattas som särskilt viktigt. För att bankerna ska ha möjlighet att disponera kapital på ett ansvarsfullt sätt måste de kunna lita på att den finansiella informationen stämmer överens med det verkliga utfallet. Bankernas uppfattning av NAS skulle i det hänseendet kunna ses som kvalitetsstärkande handlingar.

Utöver denna uppgift måste bankerna kunna sprida och hantera risk (Stulz, 2015). De finansiella kriser som varit indikerar betydelsen av bankers arbete med riskhantering (Alrukhayyes, Grove, & Feldman, 2014). Bankerna ska kunna tillhandahålla bättre

riskhantering och riskspridning för privatpersoner och näringsidkare. Detta kan ske genom att bankerna fördelar risken på flera aktörer samt över tid. De arbetar för att hitta olika lösningar för att minimera risk och därmed minimera osäkerhet och oförutsägbarhet. Banker kan därför sägas vara riskaversiva i sitt arbete. Det moderna samhället är även ett risksamhälle där osäkerhet karaktäriserar det moderna livet (Brante, 2005). Anlitandet av professionella aktörer ses som ett sätt att minska risker (Brante, 2009). I enlighet med professionsteorin kan banker därför ses som en institution som hjälper samhället att hantera risk. Givet bankernas arbete med riskhantering går det även här att argumentera för att revisionskvalitet upplevs som särskilt viktigt. Utlåning av pengar som baseras på en bedömning av information av låg kvalitet är inte bra ur risksynpunkt. Slutligen ska bankerna tillhandahålla olika transaktionslösningar, vilket syftar till att förenkla systemet och skapa effektivitet (Swedish bankers, 2014).

Givet bankernas roll i samhället kan intresset av revision kopplas till fullgörandet av huvuduppgifterna. Bankernas arbete syftar till att skapa finansiell stabilitet, vilket bidrar till tillväxt (Pérez & Rodríguez del Bosque, 2014). För att banker ska kunna hantera risk och disponera kapital på ett ansvarsfullt sätt i samhället kan bankerna, givet sin roll i samhället, uppfatta revisionskvalitet som särskilt viktig. För att kunna fullfölja det samhällsansvar de blivit tilldelade på ett ändamålsenligt sätt, är korrektheten i den finansiella informationen avgörande. NAS kan förslagsvis uppfattas som kvalitetsstärkande eftersom professionell rådgivning kan skapa en större trygghet gentemot den finansiella informationen.

2.3.2 Nationell kultur

Den nationella kulturen är ytterligare en aspekt som kan influera bankernas intresse av revision. Enligt Friedman och Miles (2002) har kulturella system en betydelse i formandet av människors uppfattningar och handlingar. Det som utgör ett kulturellt system är de normer och värderingar som delas av människor, som tillsammans skapar en uppsättning av idéer om vad som är sant eller falskt (ibid.). De värden och egenskaper som utmärker en kultur kan således influera individers och aktörers beteenden, uppfattningar och intressen (Yoo, 2014). Genom att identifiera och kategorisera dimensioner som ingår i den nationella kulturen, kan en ökad förståelse för bankernas uppfattning av revisorns oberoende, revisionskvalitet och NAS uppnås. Olika kulturella aspekter kan även vara ett verktyg för att förstå intressentens syn på den relation som

existerar mellan revisionsbyrån klienten. Hofstede har i sin *kulturdimensionsteori* kvantifierat, diskuterat och satt etikett på olika dimensioner av kulturella skillnader. Aspekterna kan även användas för att förstå hur kreditinstitutens intresse och uppfattning av revision influeras av den nationella kulturen (Yoo, 2014).

Enligt kulturdimensionsteorin är Sverige ett individualistiskt samhälle vilket kännetecknas av löst sammansvetsade sociala nätverk (Hofstede, 2016). Det finns därmed en svagare interaktion mellan de enskilda individerna och personliga mål och rättigheter tenderar att vara i fokus (Hofstede, 1980; 1983; Minikov, Hofstede & Hofstede, 2011). Utmärkande för individualistiska kulturer är ytliga relationer som levandehålls så länge det på något sätt lönar sig (Earley & Gibson, 1998). När en mer lönsam grupptillhörighet visar sig tenderar individer i individualistiska kulturer att istället ansluta sig till den (ibid.). Den individualistiska kulturen kan därmed influera kreditinstitutens uppfattning av revisorns oberoende och den relation som existerar mellan revisionsbyrån och dess klient. Eftersom en stark individualistisk kultur innebär att banden mellan människor är svaga, behöver oberoendet inte vara den viktigaste aspekten att ta hänsyn till. De svenska kreditinstituten tenderar då att uppleva relationen, som existerar mellan revisionsbyrån och den redovisningsskyldige, som ytlig där något djup inte förutsätts. Relationer behöver inte vara ett bestående förhållande, istället är det den egna lönsamheten som avgör relationens varaktighet (Earley & Gibson, 1998). Erbjuds en bättre tjänst från någon annan part så tar man den i syfte att stärka sin egenvinning, någon större lojalitet till motparten i relationen behöver således inte finnas (ibid.). Detta kan påverka bankernas uppfattning av revisionskvaliteten eftersom revisionens riktighet blir särskilt viktig om båda parterna förutsätts ha en svag interaktion där egen lönsamhet eftersträvas. Revisionsbyråernas tillhandahållande av NAS kan således ses som kvalitetsstärkande i en individualistisk kultur eftersom oberoendet inte behöver vara den mest primära aspekten att ta hänsyn till.

Svensk kultur kännetecknas även av en låg grad av maktdistans, vilket innebär att individerna i samhället föredrar mer demokrati och mindre hierarki (Hofstede, 1986). Den hierarki som existerar finns till av bekvämlighets skull (Hofstede, 2016; 1986; 1984). Sverige har således ett naturligt förhållningsätt till makt där lika rättigheter är viktigt. Den främsta dygden i ett samhälle som präglas av en låg grad av maktdistans är ärlighet - att lita på andra människor är en grundläggande utgångspunkt på grund av den

platta strukturen (Hofstede, 2016). Den låga graden av maktdistans kan påverka kreditinstitutens uppfattning av oberoendet och kvalitén genom att de förutsätter att det finns en ärlighet. Finns det ingen anledning att ifrågasätta oberoendet eller kvalitén så finns det heller ingen anledning att misstro den. Ett sådant synsätt präglar svensk kultur och kommer till uttryck även i andra sammanhang, det svenska rättsväsendet bygger till exempel på samma princip om att alla är oskyldiga tills dess att motsatsen är bevisad; den så kallade oskuldspresumtionen (Lundberg, o.a., 2013). Skulle kreditinstituten upptäcka något som får dem att ifrågasätta oberoendet eller kvalitén, löses detta genom kompromisser och förhandlingar, i syfte att uppnå konsensus (Hofstede, 2016; 1980). Ett sådant tillvägagångssätt skulle vara i enlighet med en feministisk kultur, vilket Sverige kan identifieras som (Hofstede, 1980).

Den svenska kulturen kännetecknas även av en låg preferens för osäkerhetsundvikande, vilket är en aspekt som skulle kunna öka bankernas vaksamhet inför oberoendet (Hofstede, 2016). I Sverige är riskminimering och implementering av regler inte lika viktigt för att kunna hantera en osäker framtid (Hofstede, 1980; 2016). Svensk kultur är därmed mindre strukturerat och regler är inte lika hårt knutna, det bör således inte finnas fler regler än vad som är nödvändigt. De regler som reglerar revisorns oberoende finns således av en anledning och anses vara nödvändiga. Detta kan i sin tur leda till att bankerna blir mer uppmärksamma på oberoendet eftersom reglerna inte hade existerat om de inte ansågs fylla någon funktion. Det låga osäkerhetsundvikandet skulle därmed kunna innebära att bankerna blir mer uppmärksamma på oberoendet eftersom den befintliga regleringen signalerar betydelsen av fenomenet. På grund av den ärlighet som en låg maktdistans förutsätter, skulle kreditinstituten även kunna förutsätta att de regler som finns efterföljs och att oberoendet därför inte behöver uppfattas som den mest primära aspekten, trots det låga osäkerhetsundvikandet (Hofstede, 2016).

Givet den svenska kulturen går det att argumentera för att bankerna har ett förtroende gentemot revisorer som profession. Detta är dels ett resultat av att den svenska kulturen kännetecknas av individualism och har en låg grad av maktdistans. Banker tenderar därmed att ta för givet att revisorerna gör ett professionellt arbete där både oberoendet och kvalitén förutsätts. Revisorernas tillhandahållande av NAS behöver därmed inte påverka bankernas uppfattning kring oberoendet och kvalitén negativt. De dimensioner som behandlas här utifrån kulturdimensionsteorin har applicerats på svensk kultur och

har använts för att se hur kulturella aspekter påverkar kreditinstitutens uppfattning av revision. En ökad grad av internationalisering där kreditinstituten kommer i kontakt med andra kulturer skulle därför kunna vara ytterligare en viktig aspekt, vilket kommer att diskuteras i nästa avsnitt.

2.3.3 Internationalisering

Internationaliseringen av kreditinstitut är ytterligare en aspekt som kan influera deras intresse och uppfattning av revision. Många av världens banker har under senare år gått från att ha ett stort nationellt fokus till att bli mer internationellt inriktade (Connolly, 2008). Internationaliseringen är dels ett resultat av att företagskunder blivit mer internationaliserade (Cardone-Riportella, Álvarez-Gil, Lado-Cousté, & Sasi, 2003). Kreditinstituten tenderar då att följa sina företagskunder genom att etablera sig på samma marknader (Mutinelli & Piscitello, 2001). Internationaliseringen kan även bero på de ökade finansiella möjligheterna som uppstår när kreditinstitut etableras på andra än den nationella marknaden (ibid.). Internationalisering är även en fråga som aktualiseras när företag vill expandera (De Bonis, Ferri, & Rotondi, 2015). Internationaliseringen kan således vara ett resultat av att bankerna är leverantörsdrivna eller marknadsdrivna (Mutinelli & Piscitello, 2001). När banker etableras på nya marknader utanför den egna nationen kommer de i kontakt med andra samhällsstrukturer vilket innebär att det kan finnas andra värden och egenskaper än i det inhemska landet som påverkar individers och aktörers intressen och uppfattningar (Yoo, 2014). Om kreditinstitut etableras i länder som uppstår ett starkt förtroende gentemot samhälleliga aktörer, underlättas utförandet av kreditinstitutens verksamhet (Charron & Rothstein, 2014).

I motsats kan ett lågt förtroende innebära att kreditinstituten finner svårigheter i att samarbeta med andra aktörer på grund av att de inte erhåller samma förtroende (ibid.). Utför kreditinstitut sin verksamhet i samhällen som präglas av ett lågt förtroende för samhällets aktörer kan oberoendet upplevas som en viktig aspekt att ta hänsyn till. Förtroende och en allmän uppfattning om verksamhetens betydelse är viktigt för professioner (Molander & Terum, 2008). För att stärka och bevara förtroendet kan framhävandet av en strikt yrkesintegritet och diskretion vara fördelaktigt (ibid.). Samhällen som har ett lågt förtroende förväntar sig att banker ska kunna redogöra för sina åtaganden, vilket kan öka intressentens vaksamhet inför oberoendet. Bankerna kan då förslagsvis uppleva att tillhandahållandet av NAS inskränker på oberoendet.

Bankväsendet har även kantats av finansiella kriser, vilket aktualiserar frågor rörande riskhantering (Bailey, Valkama, & Salonen, 2014). Genom att kreditinstitut etableras på andra marknader utanför den egna nationen kan riskhanteringen underlättas (ibid.). En internationalisering ger bankerna en större möjlighet att diversifiera sig vilket sprider ut risktagandet och ger en stabilare finansiell situation (Macey, 1994). Internationalisering kan även medföra ökade risker för kreditinstitutens arbete och verksamhet. När de etableras på nya marknader har de av naturliga skäl inte lika starka kontaktnät och affärsförbindelser som de väletablerade organisationerna (Ekman, Hadjikhani, & Pajuvirta, 2014). För kreditinstitut har sådana aspekter en särskild betydelse eftersom bankväsendet präglas av risker och riskanalyser. En förutsättning för att kunna hantera risk är att det finns en bred kunskap och kännedom om marknaden och de aktörer som verkar i den (Meacey, 1994; Pecchioli, 1983). Om kreditinstituten gör ett fåtal felbedömningar kan det leda till stora förluster.

Internationaliseringens påverkan på risk och riskhantering skulle därför kunna influera kreditinstitutens uppfattning av revisorns oberoende, revisionskvalitén och NAS. En ökad risk och en försvårad riskhantering kan innebära att banker värderar revisionskvalitén väldigt högt. I situationer med en förhöjd risk är det viktigt att kunna verifiera att den finansiella informationen överensstämmer med det verkliga utfallet. Tillhandahållandet av NAS kan i sådana situationer uppfattas som kvalitetsstärkande. Kreditinstitutens internationalisering kan förslagsvis både medföra för- och nackdelar när det gäller risk och riskhantering. Bankernas intresse av att kunna hantera och minimera risker skulle därför kunna kopplas till intresset av revision. En ökad internationalisering kan utifrån aspekter som involverar risk öka kreditinstitutens intresse av revisionen för att kunna hantera den osäkerhet som aktualiseras vid etablerandet på nya marknader.

Internationaliseringens påverkan av bankernas uppfattning av revision kan dels innebära att oberoendet blir särskilt viktigt. Om banker i och med en ökad internationalisering kommer i kontakt med samhällsstrukturer med ett lågt förtroende för banker, kan det vara särskilt viktigt att kunna redogöra för sina åtaganden. Det går inte att enbart anta att revisorn ska vara oberoende på samma sätt som i kulturer med ett starkt förtroende för professioner. I det hänseendet kan NAS uppfattas som inskränkande av oberoendet. Samtidigt kan revisionens kvalitet vara viktigt för att kunna hantera de ökade riskerna

som uppstår vid etablerandet på nya internationella marknader. I syfte att uppnå en god revisionskvalité skulle bankerna kunna uppfatta NAS som stärkande.

2.3.4 Corporate Social Responsibility

Ur ett ekonomiskt, miljömässigt och socialt perspektiv bygger bankernas roll i samhället på en ansvarsfull och hållbar affärsverksamhet. Corporate Social Responsibility (CSR) utgör således en viktig del av bankverksamheten (Pérez & Rodríguez del Bosque, 2014; Krasodomska, 2015; Brindelli, Feretti, Intonti & Iannuzzi, 2015). CSR bygger på ett frivilligt samhällsansvar där handlingar som inte är föreskrivna enligt lag utförs i syfte att gynna samhället (Grankvist, 2009). Eftersom det rör sig om åtaganden på frivillig basis är CSR ytterligare en aspekt som kan influera kreditinstitutens intresse och uppfattning av revision.

CSR-aspekterna kommer till uttryck på flera olika sätt i bankernas arbete. Banker assisterar till exempel företag och samhällsekonomier med att expandera på lokal, nationell och internationell nivå, på så sätt drivs den ekonomiska och den sociala utvecklingen framåt (Birindelli, Feretti, Intonti, & Iannuzzi, 2015). Banker erbjuder även organisationer stöd inom olika områden, humanitära engagemang, utbildning, idrott samt kultur är några exempel (Swedish bankers, 2014). Banker kan även arbeta för att öka den finansiella kompetensen hos allmänheten vilket kan ske genom support till akademiska institutioner för vetenskapligt arbete inom finans. De flesta banker har idag även riktlinjer att följa för etiska investeringar där internationella standarder skall efterföljas. Även vid kreditgivning anses CSR-aspekterna vara viktiga (Pérez & Rodríguez del Bosque, 2014).

Bankernas strävan efter att bedriva till en hållbar affärsverksamhet visar på ett starkt samhällsansvar, vilket även innebär att banker måste ta hänsyn till långsiktig hållbarhet när de fattar beslut om kreditgivning (ibid.). CSR-aspekterna kan vara en del av kreditinstitutens bedömning av kreditvärdigheten i samband med företagsutlåning. Intresset av revision är till följd av detta förenat med arbetet med CSR-aspekterna. Det finns även tydliga kopplingar till professionsteorin eftersom mycket av bankernas arbete handlar om att verka för samhällets bästa, vilket är kännetecknade för professioners arbete (Brante, 2005).

Givet bankernas samhällsansvar kan uppfattningen av revisorns oberoende, revisionskvalitet och NAS påverkas. Bankernas samhällsengagemang och stöd kan innebära att den finansiella informationen inte alltid behöver vara avgörande vid kreditgivning. Andra aspekter än revisorns oberoende och revisionskvalité kan vara viktiga i syfte att gynna samhället. CSR-aspekterna kan således innebära utlåning av kapital som inte främjar bankernas lönsamhet men som på andra sätt kan gynna samhället. Tillhandahållandet av NAS skulle i sådana situationer kunna uppfattas som mindre betydande till följd av att varken oberoendet eller kvalitén värderats högst.

Bankerna kan givet CSR-aspekterna uppfatta revisionskvalité som särskilt viktigt vid kreditgivning för att inte disponera kapital på ett ansvarslost och ohållbart sätt. En hög kvalitet bidrar till att de finansiella siffrorna överensstämmer med det verkliga utfallet vilket ger en större möjlighet att disponera kapitalet på ett gynnsamt sätt. Givet CSR-aspekterna går det även att argumentera för att revisionskvalitén är viktig i syfte att kunna försäkra sig om att de företag som beviljas kredit bedriver en ansvarsfull och hållbar verksamhet. CSR-aspekterna innebär även att andra värden i revisionen, än bara siffror, är av intresse vid kreditgivning. Detta kan innebära att bankerna tittar efter miljöcertifieringar och liknande aspekter i revisionen. Det är därmed viktigt att informationen är sanningsenlig och håller en hög kvalitet för att inte bevilja kredit till ohållbara företag

2.4 Bankernas övergripande uppfattning av revision

Givet de aspekter som behandlats i föregående avsnitt går det att urskilja vissa likheter och skillnader i hur aspekterna skulle kunna påverka bankernas intresse av revision. Nedanstående tabell illustrerar en sammanfattning av bankernas uppfattning av revision baserat på de fyra aspekterna. Givet bankernas roll i samhället och CSR-aspekten går det att argumentera för att oberoendet uppfattas som mindre viktigt. Istället är revisionskvalité det primära vilket ger en positivare inställning till NAS, som skulle kunna uppfattas som kvalitetsstärkande. När det gäller internationalisering skulle oberoendet kunnat uppfattas som viktigt i syfte att stärka och bevara samhällets förtroende. NAS tenderar då att uppfattas som inskränkande av oberoendet. Vid ökade risker i samband med internationalisering kan revisionskvalitén öka i betydelse för att säkerställa den finansiella informationens sanningshalt. Om revisionskvalitén uppfattas

som viktig i syfte att hantera risk, kan NAS ses som något relativt positivt. Givet den nationella kulturen tenderar banker att förutsätta ett oberoende och en god revisionskvalité, men det är förslagsvis inget de aktivt tänker på i sitt arbete. Det går utifrån de berörda aspekterna att argumentera för olika uppfattningar kring oberoendet, revisionskvalitet och NAS. Insamlandet av empiri är därför nödvändigt för att kunna erhålla en mer samlad uppfattning och för att undersöka vilka aspekter som i en högre grad genomsyrar bankernas intresse och uppfattning av revision.

Tabell 2.1 Bankernas övergripande uppfattning av revision utifrån aspekterna

	OBEROENDET	REVISIONSKVALITÉ	NAS
ROLL I SAMHÄLLET	Mindre viktigt	Viktigt	Kvalitetsstärkande
NATIONELL KULTUR	Förutsätts	Förutsätts	Behöver inte vara något negativt
INTERNATIONALISERING	Viktigt för förtroendet	Viktigt ur risksynpunkt	Kan både vara positivt och negativt
CSR	Mindre viktigt	Viktigt	Kvalitetsstärkande

2.5 Bankers inflytande på revisionen

Aspekterna som diskuterades i föregående avsnitt kan förklaras hur bankerna påverkas i sitt arbete och hur de uppfattar oberoendet, kvalitén och NAS. De revisionspliktiga företagen och revisorerna har ett förhållande som bankerna indirekt kan påverka. Detta kan teoretiskt beskrivas utifrån professionsteorin och resursberoendeteorin. Banker och andra kreditinstitut syftar till att disponera kapital och omvandla sparande till finansiering. Det kapital banker blir försedda med kan utlånas till företag eller privatpersoner som på något sätt vill investera pengarna (Swedish bankers, 2014). Kapitalet ska fördelas ut i samhället där det förväntas göra störst nytta. Banker har ett intresse av att de aktörer som blir försedda med kapital är kreditvärdiga. Banker innehar därför en viss makt eftersom de kan fastställa lånevillkor samt återkalla bankkrediter (Riley, 2009). Detta kan kopplas till professionsteorin där professionella grupper kan använda makt för att främja sitt eget intresse på bekostnad av andra (Brante, 2005; 2009).

Bankernas uppgift är att disponera kapital på ett ändamålsenligt sätt och de kan använda sin makt för att uppnå sitt mål, genom att till exempel återkalla bankkrediter. Banker har således monopoliserade arbetsuppgifter, vilket enligt professionsteorin utgör makt (ibid.)

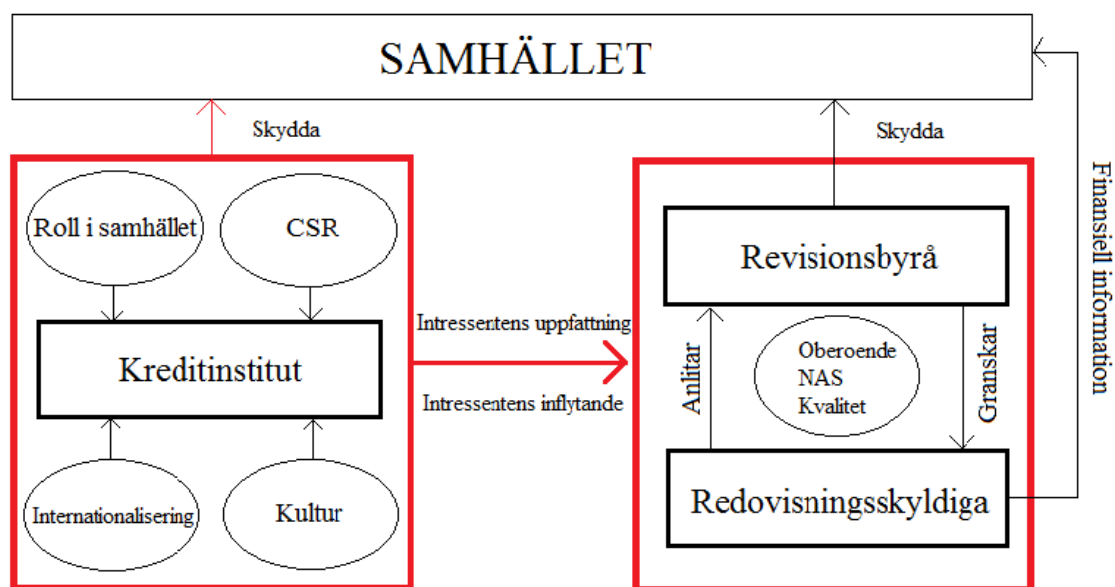
Utifrån de fyra olika typerna av resursförhållanden som behandlades i ett av föregående avsnitt går det att utifrån resursberoendeteorin fastställa att revisionen och revisorerna inte är beroende av bankerna (se Bilaga 1). Studerar man situationen ur bankernas perspektiv, kan det argumenteras att det finns ett indirekt beroende av revisionen eftersom den är en del i bedömningen av ett företags kreditvärdighet vid företagsutlåning. Revisionen utgör för bankerna en kvalitetsförsäkring som verifierar den finansiella information som tillhandahålls av företag. Banker är i detta förhållande en profession som är beroende av en annan profession, det vill säga revisorerna. Revisionsyrket utgör en profession vars verksamhet kräver specialistkunskap och det är specialisterna inom denna verksamhet som styr och kontrollerar revisionsarbetet (Freidson, 2001). Revisorerna har således ett legalt monopol över en viss jurisdiktion vilket gör att varken den redovisningsskyldige eller kreditinstituten kan anlita någon annan för att utföra revisionen (ibid.).

Enligt Froomans (1999) modell har revisionsbranschen därmed en viss makt, vilket innebär att banker som intressent måste anamma indirekta strategier för inflytande. Banker har inget direkt inflytande på revisionen men de kan förslagsvis däremot påverka de redovisningsskyldiga företagen, vilka anlitar revisionsbyråerna. Kreditinstituten har som tidigare nämnts, makten att besluta om hur kapitalet ska disponeras i samhället och de kan därför neka ett företag utlåning. De kan även dra tillbaka redan utlånat kapital om de skulle finnas skäl för det (Riley, 2009). Bankerna som profession har således, i enlighet med professionsteorin, ett monopol att utföra vissa samhällsuppdrag (Freidson, 2001). Detta monopol innebär att kreditinstitut är den aktör i samhället som disponerar och lånar ut kapital. Banker som intressent av revisionen har således ett indirekt inflytande på revisionen och den relation som finns mellan de redovisningsskyldiga och revisionsbyråerna (Frooman, 1999). Kapital är avgörande för ett företags existens och nekas företagen finansiering kan detta innebära att de inte överlever på långsikt. Detta kan i sin tur påverka de redovisningsskyldiga företagens anlitan av revisorer, eftersom de inte kan finansiera en revision utan resurser.

Det går därför att argumentera för att relationen mellan de redovisningsskyldiga företagen och revisionsbyråerna indirekt är beroende av banker. Företag som är redovisningsskyldiga, men som saknar revisionsplikt, behöver inte anlita revisorer för att revidera företagets redovisning. Det finns därför inte samma typ av inflytande i sådana situationer. Det går att anta att revisionskvalité är en viktig aspekt för banker då den syftar till att verifiera de lånansökande företagens redovisning. Är materialet felaktigt kan det innebära att företagen gör sin bedömning av kreditvärdigheten på felaktiga grunder. Banker riskerar då att inte kunna utföra de arbetsuppgifter som de i egenskap som profession har monopol på.

2.6 Sammanfattning av den teoretiska referensramen

Med utgångspunkt i den teoretiska argumentationen som presenterades ovan, kan kreditinstitutens intresse (uppfattning och inflytande) sammanfattas i en referensram som är illustrerad i modell 2.1 här nedan. Denna modell används sedan för att analysera det empiriska materialet i uppsatsen. Modellen kan även användas för att förstå intressentens åsikter och intresse kring den relation som existerar mellan de redovisningsskyldiga och revisionsfirman.

Modell 2.1 Teoretisk referensram om kreditinstitutens intresse av revision

Redovisningsskyldiga förmedlar finansiell information till samhället genom sin årsredovisning. Denna information är inte neutral och företagen tillhandahåller således inte en objektiv bild av ställning och status (Graham & Carmichael, 2012). De redovisningsskyldiga som har revisionsplikt är skyldiga att anlita en revisor som ska genomföra en revidering i syfte att granska den finansiella informationen (se modellens högra ruta och relationen som illustreras av pilarna mellan revisionsbyrån samt de redovisningsskyldiga). Den anlitade revisionsbyrån har två funktioner; en granskande och en skyddande funktion. Revisionens skyddande funktion innebär att revisorerna genom sin revidering skyddar samhället mot felaktig finansiell information (Kung & Huang, 2013). Vetskapen om att en opartisk och oberoende part har granskat företagets räkenskaper förmedlar en trygghet till samhället (vilket pilen ifrån den högra rutan upp till samhället illustrerar).

Revisorer utgör enligt professionsteorin en profession vilket innebär att de besitter ett monopol när det gäller genomförandet av revisioner (Brante, 2005). Professioner åtnjuter ett starkt förtroende som baseras på allmänhetens uppfattning om att professionens arbete är betydelsefullt och komplext (Brante, 2005; 2009). Revisorer i egenskap som en självständig profession kan därför uppfattas som en viktig och betydelsefull skyddande part i samhället. I relationen mellan den redovisningsskyldiga och revisionsbyrån finns det dock vissa faktorer som gör att samhället kan ifrågasätta revisionens skyddande funktion. Det gäller bland annat revisorns oberoende, revisionskvalitén och NAS (vilket cirkeln i den högra rutan illustrerar).

Banker utgör en aktör som intresserar sig för revisionen och det existerande förhållandet mellan de redovisningsskyldiga och revisionsbyrån (pilen mellan de två rödmarkerade rutorna i modellen illustrerar detta intresse). Bankerna har en etablerad roll i samhället och innehar skyddande funktioner, vilket illustreras med pilen från den vänstra rutan till samhällsrutan i modellen. Även banker utgör en profession i samhället vilket innebär att de är bärare av specifika samhällsliga uppgifter som av allmänheten uppfattas som betydelsefulla och svåra (Brante, 2016; 2005). Banker utgör således en profession som har ett intresse av en annan profession, det vill säga revisorerna och deras reviderande arbete. Som tidigare nämndes finns det olika aspekter som kan påverka detta intresse och uppfattning av revision. De aspekter som behandlas i denna teoretiska referensram är *roll i samhället, nationell kultur, internationalisering och CSR* (de fyra aspekterna illustreras

i den vänstra rutan och är sammankopplade med kreditinstitut). Bankernas intresse av revision bygger på deras företagsutlåning där den finansiella informationen är en del i kreditvärdighetsbedömningen av företag. Eftersom revisionen utgör en kvalitetsstämpel av den finansiella informationen är den en del av bankernas bedömning. Revisorns oberoende, revisionskvalitén och NAS är begrepp som därmed aktualiseras eftersom bankerna inte vill riskera att låna ut kapital baserat på missvisande information.

Banker har även ett visst inflytande (enligt resursberoendeteorin) i den relation som existerar mellan de redovisningsskyldiga och revisionsbyråerna genom att inte bevilja företagsutlåning. Detta kan i sin tur påverka företagets anlitan­de av revisorer, vilket även kan innebära en indirekt press på revisionsbyråerna (vilket pilen mellan rutorna illustrerar). Modellen som sammanfattar teoretiseringen i de föregående avsnitten kan således användas för att visa på intressenters roller och betydelse i samhället men även dess intresse och inflytande i revisionen.

3. Metod

I detta kapitel presenteras den metod, både vetenskaplig och empirisk, som har legat till grund för studiens genomförande. Kapitlet innehåller även vårt resonemang kring de metodval som har gjorts utifrån studiens forskningsfråga och syfte. De styrkor och svagheter som finns med respektive metodval kommer även att lyftas fram i detta kapitel. Kapitlet är indelat i två huvudavsnitt: Vetenskaplig metod och empirisk metod med respektive underavsnitt. I det inledande huvudavsnittet kommer den vetenskapliga metod som använts i studien att beskrivas utifrån relevant litteratur. Det andra huvudavsnittet, empirisk metod, introduceras med en egen inledning efter beskrivningen av studiens vetenskapliga metod.

3.1 Vetenskaplig metod

Uppsatsen bygger på en abduktiv ansats vilket är en processinriktad ansats där nya iakttagelser är tillåtna under arbetets gång (Alvesson & Sköldberg, 2007). Det empiriska tillämpningsområdet har därmed utvecklats successivt samtidigt som teorin har förfinats och justerats under processen (ibid.). Den valda forskningsansatsen innebär en öppenhet för att upptäcka nya aspekter av studieobjektet vilket kan föranleda en utveckling och modifiering av teorin (Alvhus, 2013). Inom empirisk forskning beskrivs abduktion ibland som en forskningsansats där induktion och deduktion växelspelar (Alvesson & Sköldberg, 2007). Även om vissa likheter med induktiva och deduktiva forskningsansatser finns, tillför den abduktiva ansatsen egna metoder. Man kan beskriva det som att arbetet med teorin och empirin sker parallellt, där man växlar mellan empirisk och teoretisk reflektion. Detta innebär att man finner teoretiska mönster i det empiriska materialet med hjälp av både befintliga och nya kunskaper (ibid.).

Vår studie syftar till att undersöka en specifikt intressents syn och uppfattning av revision för att få en djupare förståelse för det fenomen som studeras. För ett sådant ändamål är en kvalitativ metod mest lämplig. Den kvalitativa forskningen handlar om att analysera och läsa av olika typer av sociala sammanhang (Alvhus, 2013). Istället för att försöka finna enkla samband som syftar till att minska den komplexitet som finns i verkligheten, handlar en kvalitativ forskning om att lyfta fram komplexiteten och olika nyanser av den (ibid.). Vid kvalitativ forskning utgörs datan av ord vilket innebär ett erhållande av nyanserade beskrivningar av kvalitativa aspekter från respondentens världsbild (Kvale &

Brinkmann, 2014). Resultaten från en kvalitativ forskning kan bidra till ny kunskap, ökad förståelse samt fördjupade insikter baserat på genomtänkta tolkningar (Lindblad, 1998). Genom den kvalitativa metodens tolkande tillvägagångsätt är det möjligt att hantera sociala situationer som präglas av en högre grad av komplexitet, vilket utgör en styrka (Denscombe, 2009). Kvalitativa studier kan uppfattas som mindre representativa och generaliserbara till följd av att de tolkningar som görs är kopplade till forskarens person (ibid.). Eftersom denna studie syftar till att skapa en djupare förståelse för intressenters uppfattningar kring utvalda aspekter av revision, är sådan problematik inte aktuell. Det är dock möjligt att uppnå en hög validitet även med kvalitativa metoder, genom en genomtänkt och noggrann arbetsprocess (Denscombe, 2009). Datainsamlingen har därför beskrivits och bearbetats på ett systematiskt och noggrant sätt.

3.1.1 Litteratursökning och val av teori

Vår studie behandlar olika typer av fenomen i revisionsyrket, däribland revisorns oberoende, revisionskvalitet, NAS samt den valda intressentens förhållande till revision. För att fånga dessa nödvändiga begrepp och nyckelord har vi bland annat använt oss av vetenskapliga artiklar genom högskolans sökmotor "Summon". Där kunde vi finna vetenskapligt granskade artiklar när vi sökte på orden: *Non-Audit Services, Auditor Independence, Audit Quality, Stakeholder Perception, Stakeholder Interest, Stakeholder Influence*. Populärvetenskapliga artiklar har även legat till grund för vår litteratursökning då lagändringen är aktuell i tiden och har skapat ytterligare debatt i ämnet. Vi har även använt oss utav "referenssökningar" när en författare i en utvald artikel har hänvisat till en viss författare i ett, för vår studie, relevant och användbart stycke. Denna referens har sedan sökts upp och granskats.

När vi hade hittat vetenskapliga artiklar genom vårt sökarbete analyserade vi dessa och reflekterade över vilka teorier som var lämpliga att applicera för att uppnå studiens syfte. Vi kom fram till att intressentteorin, professionsteorin, kulturdimensionsteorin och resursberoendeteorin var tillämpliga för studiens ändamål. *Intressentteorin* valdes eftersom det med hjälp av denna teori är möjligt att identifiera olika intressenter. Teorin betonar även att det finns specifika kategorier av intressenter som kan ha varierande uppfattningar, intresse samt inflytande. Eftersom denna studie syftade till att studera ett specifikt intressentperspektiv och hur denna intressents uppfattning och intresse av

revision ser ut, var intressentteorin en given teori för studien. *Professionsteorin* tillämpades då både bankyrket och revisorsyrket utgör professioner och teorin var därmed relevant utifrån två olika perspektiv. För att kunna förstå hur banker i egenskap som profession skulle kunna uppfatta och ha ett intresse av revision, var professionsteorin relevant eftersom även revisorer utgör en profession var teorin tillämplig för att kunna förstå hur andra kan tänkas uppfatta revisorns arbete.

Förtroendet för samhälleliga aktörer kan se ut på olika sätt inom olika kulturer och både banker och revisorer utgör viktiga samhälleliga aktörer. En teori som belyser den kulturella aspekten var därför angeläget för studien. *Kulturdimensionsteorin* var följaktligen en relevant teori för att lyfta fram olika dimensioner av en kultur som kan tänkas influera intresset och uppfattningen av revision. *Resursberoendeteorin* tillämpades då vi ville studera bankernas möjliga inflytande på revisionen och det förhållande som existerar mellan revisionsbyrån och de redovisningsskyldiga företagen. Eftersom studien syftar till att studera bankernas perspektiv på revision var en teori som rör det möjliga inflytandet relevant. Resursberoendeteorin var därför tillämplig för att förstå bankernas uppfattning och intresse av revision.

3.2 Empirisk metod

I detta avsnitt kommer studiens empiriska metod att presenteras. Som datainsamlingsmetod var intervjuer mest ändamålsenligt eftersom studiens frågeställning baseras på individers uppfattningar och upplevelser av revision. Därefter diskuteras den empiriska metodens teoretiska perspektiv med fokus på intervjuer. Det urval som gjorts i studien kommer även att beskrivas i ett eget delavsnitt följt av intervjuteknik, analysmetod, etiska beaktanden samt metod för litteratursökning. Även i detta huvudavsnitt kommer styrkor och svagheter som kan kopplas till studiens empiriska metod att lyftas fram.

3.2.1 Datainsamlingsmetod

Vid valet av datainsamlingsmetod är relationen mellan forskningsfråga, empiriskt material och metod grundläggande. Det är därför relevant att den frågeställning som formulerats ligger till grund för valet av metod (Ahrne & Svensson, 2014; Alvehus 2013). De resurser som står till studiens förfogande är även något som måste beaktas vid val av metod (Ahrne & Svensson, 2014). Metoder som är genomförbara utifrån studiens tidsram

har därför beaktats. För besvarandet av studiens frågeställning är data som baseras på individers åsikter och uppfattningar en nödvändighet. Intervjuer lyfts ofta fram som en outhärlig metod för att undersöka människors tankar och känslor (Alvehus, 2013). För att kunna komma åt en persons subjektiva åsikter är intervjuer den främsta metoden (ibid.). Intervjuer som datainsamlingsmetod är därför lämplig utifrån studiens ändamål.

Eftersom studien syftar till att undersöka intressenters individuella uppfattningar och åsikter, är *personliga intervjuer* mest ändamålsenligt. I personliga intervjuer finns en direkt kontakt med respondenten vilket förbättrar möjligheterna till kommunikation och återkoppling (Alvehus, 2013). Intervjuer är även ett effektivt redskap för att kunna interagera med respondenten och därmed få möjlighet att ställa frågor kring känslor och motiv (ibid.). Genom att intervjua individer som ingår som en del av en social miljö, till exempel organisationer, kan insikter om de förhållanden som råder i denna miljö fås (Ahrne & Svensson, 2014). Intervjuaren har även en större möjlighet att leda och kontrollera vid personliga intervjuer, vilket är viktigt för att den insamlade empirin ska fånga det som var avsett (Denscombe, 2009). Vid genomförandet av en personlig intervju är det endast en person som utforskas åt gången, vilket gör det lättare att sätta sig in i respondentens tankar och idéer. Personliga intervjuer är således stärkande för validiteten eftersom den insamlade datans riktighet och relevans kan kontrolleras under tiden som den samlas in (ibid.).

Den kritik som lyfts fram mot intervjuer som datainsamlingsmetod rör bland annat trovärdighet, tillförlitlighet samt representation (Roulston, 2010). Något som kan ifrågasättas är intervjuens bärighet utanför intervjusituationen (Alvesson, 2012). När intervjufrågor rör uppfattningar, erfarenheter och känslor är det svårt att kontrollera och bekräfta respondentens uppgifter (Denscombe, 2009). Respondenten förmedlar sin subjektiva uppfattning vilken kan avvika från andra individer i samma position (Roulston, 2010). Det är således inte en objektiv bild som förmedlas, utan respondentens tidigare erfarenheter och aktuella förhållanden påverkar, vilket vi hade i åtanke när analysen genomfördes utifrån det empiriska materialet. Detta innebär även att respondentens uppfattningar kan förändras över tid beroende på de omständigheter som är (ibid.). Vi var därför noga med att fråga om respondentens ålder och yrkeserfarenhet vid samtliga intervjuer.

Den insamlade datan är således unik till följd av en specifik situation och specifika individer, vilket har en negativ effekt på datans tillförlitlighet (Denscombe, 2009). Studiens reliabilitet är därmed låg och ett upprepat genomförande av studien skulle kunna innebära ett annat resultat (Alvehus, 2013). För att säkerställa att intervjusituationen upplevdes på ett korrekt sätt valde vi att båda närvara vid samtliga intervjuer. Eftersom det finns flera saker som bör beaktas under en intervju, till exempel tidshållning, är det även ur en sådan synpunkt fördelaktigt att vara två under en intervju (Thomas, 2004). Det är även enklare att fånga det åsyftade fenomenet när två intervjuare närvarar (ibid.). Vi valde även att organisera genomförandet av samtliga intervjuer. Vi ställde frågorna växelvis vilket innebär att båda hade möjlighet att reflektera över respondentens kroppsspråk, på så sätt kunde vi säkerställa att vi uppfattat respondenten korrekt.

Ytterligare en nackdel med personliga intervjuer som datainsamlingsmetod är den så kallade "intervjuareffekten" (Denscombe, 2009). Denna effekt innebär att den insamlade datan bygger på vad respondenten säger och inte nödvändigtvis på vad den gör (ibid.). Intervjuareffekten kan påverka respondenten genom att den svarar på ett sätt som den tror stämmer överens med intervjuarens förväntningar (Mårtensson, 1991). Intervjuareffekten kan vara mer eller mindre påtaglig hos olika respondenter beroende på kön, ålder och etnicitet (Denscombe, 2009; Mårtensson, 1991). Detta är också en anledning till varför vi valde att göra alla intervjuer anonyma - respondenten behövde därmed inte känna sig uppmanad att ge svar som var i enlighet med organisationens riktlinjer och krav.

3.2.2 Intervjuernas teoretiska perspektiv

Det finns tre teoretiska perspektiv vilka en intervju som metod kan delas in i (Qu & Dumay, 2011). Romantik, neopositivism och lokalism är tre teoretiska perspektiv där de två förstnämnda är mer etablerade (ibid.). Ett romantiskt teoretiskt perspektiv innebär ett synsätt där man förespråkar interaktion mellan människor. Intervjun kan då föreställas som ett mänskligt möte där intervjuaren är en empatisk lyssnare. Ett neopositivistiskt perspektiv innebär att intervjun anses förmedla en objektiv bild som har bärighet även utanför intervjusituationen. En väl genomförd intervju anses således kunna bidra till stabila och hållbara resultat (Alvesson, 2012). Det tredje teoretiska perspektivet, lokalism, innebär att intervjun inte ses som ett verktyg för insamling av empiri som ska

ha bärighet utanför intervjusituationen. Den insamlade datan ses istället som en redogörelse av ett visst fenomen som fångats av den befintliga situationen och respondentens erfarenheter (ibid). Ett lokalistiskt synsätt, innebär således att man ser intervjusituationen utifrån sitt sociala sammanhang,

Denna studie bygger på ett lokalistiskt synsätt vilket innebär att den data som samlats in inte syftar till att förmedla en bild som kan generaliseras även utanför intervjusituationen. Istället produceras en situationsanpassad redogörelse där varje intervju ses utifrån sitt sociala sammanhang (Alvesson, 2012). Det lokalistiska synsättet i studien innebär även att en viss försiktighet gällande generaliseringar av den insamlade datan har iakttagits. Även om det etableras en förståelse för respondentens uppfattningar och känslor, måste det finnas en medvetenhet om att datan är ett resultat av en specifik intervjusituation.

3.2.3 Urval

Alla typer av undersökningar förutsätter någon form av urval (Alvehus, 2013). Det finns olika urvalsprinciper och strategin för urvalet beror på vilken typ av metod man tillämpar i undersökningen. I en kvalitativ studie med intervjuer som datainsamlingsmetod måste till exempel ett val göras om vem som ska intervjuas. Urvalet påverkas även till en stor del av den forskningsfråga som studien bygger på (ibid.). Sannolikhetsurval har enligt tradition varit normgivande vid samhällsvetenskapliga undersökningar (Denscombe, 2009). Styrkan i ett sådant urval är att de följer statistiska lagar och lämpar sig för storskaliga undersökningar som syftar till att producera kvantitativ data (ibid.). Vid kvalitativa undersökningar av mindre skala kan det vara svårt att tillämpa tillvägagångssätten för ett sannolikhetsurval (ibid). Det kan vara problematiskt att inkludera samtliga typer som ingår i en population i ett litet urval. Det finns till och med de forskare som har ifrågasatt sannolikhetsurvalets lämplighet vid kvalitativa undersökningar av småskalig karaktär (ibid). Sannolikhetsurval är dessutom både kostsam och tidskrävande eftersom man med hjälp av sannolikheter ska räkna fram vem som ska undersökas (Lekvall & Wahlbin, 2007). Ett sannolikhetsurval är därmed inte förenligt med de resurser som står till denna studies förfogande.

Denna studie bygger på ett icke- sannolikhetsurval vilket innebär att det finns en större chans för vissa i populationen att komma med än andra. I icke- sannolikhetsurvalet ingår

således alla de urval som inte grundar sig på någon sannolikhetsprincip (Bryman & Bell, Företagsekonomiska forskningsmetoder, 2013). Kännetecknande för icke-sannolikhetsurval, oavsett dess form, är att urvalet inte är slumpmässigt (Denscombe, 2009). Det finns således en anledning och tanke bakom de som ingår i urvalet. Eftersom vi hade en viss kännedom om den intressent som studeras i denna studie, banker, kunde vi medvetet inrikta oss på de som antogs ge mest värdefull data (ibid.). Mot bakgrund av det vi redan visste om den utvalda intressentens intresse av revision, valdes de individer som sannolikt skulle ge den bästa informationen (ibid.). Ett subjektivt urval har därför legat till grund för vår studie. Urvalet var även till en viss del strategiskt då vi valde att genomföra intervjuer med personer som har specifika erfarenheter och kunskaper (Alvehus, 2013).

När vi sökte kontakt med banker runt om i Skåne såg vi ganska snabbt ett mönster - banktjänstemännen vi hade kontaktat hänvisade oss nästintill alltid till bankchefen, kreditchefen eller företagsrådgivarna. En strategisk urvalsstrategi har svängrum för försummelse - risken finns att man blir alltför strategisk (Alvehus, 2013). För att motverka detta valde vi att intervjua en auktoriserad revisor, det vill säga en annan part än den vi studerat. Vi intervjuade även en skattejurist för samma syfte. Vi skrev fältanteckningar och spelade in intervjuerna och detta gav undersökningen mer bakgrund att stå på vid genomförandet av de andra intervjuerna.

Vi har även använt oss av ett så kallat "snöbollsurval" (Alvehus, 2013). I ett sådant urval använder man sig av de intervjurespondenter som man redan har varit i kontakt med för att i sin tur hitta nya respondenter. Enligt Alvehus (2013) är denna typ av urval ett effektivt sätt för att finna lämpliga personer att intervjua. Nackdelen kan vara att man fastnar i en viss typ av nätverk. Detta problem undveks genom att vi i ett första skede kontaktade flera olika banker i Skåne och därefter tillämpade vi ett snöbollsurval. Vår empiriska studie består av tio personliga intervjuer: två bankchefer, två kreditchefer, två företagschefer samt fyra företagsrådgivare (exklusive 2 förståelseintervjuer som nämndes tidigare). Ahrne & Svensson (2015) påstår att minst tio intervjuer krävs för att man i det kvalitativa materialet skall åstadkomma en "mättnad". Detta tog vi i beaktande vid antalet intervjuer tillsammans med de riktlinjer som Högskolan Kristianstad har (10-12 intervjuer per kvalitativ studie). Respondenterna kommer från totalt fem olika banker.

Samtliga intervjuer genomförde personligen och varade mellan 40-60 minuter. Nedanstående tabell (3.1) visar studiens deltagaröversikt.

Tabell 3.1 Deltagaröversikt för insamlandet av empiri

Respondent	Position	Ålder	Kön	Typ av intervju	Intervjulängd
A	Bankchef	50-55	Man	Personlig intervju	64 minuter
B	Företagschef	35-40	Kvinna	Personlig intervju	51 minuter
C	Kreditchef	50-55	Man	Personlig intervju	55 minuter
D	Företagschef	35-40	Kvinna	Personlig intervju	48 minuter
E	Bankchef	35-40	Man	Personlig intervju	38 minuter
F	Företagschef	35-40	Man	Personlig intervju	45 minuter
G	Kreditchef	60-65	Man	Personlig intervju	61 minuter
H	Företagsrådgivare	50-55	Man	Personlig intervju	63 minuter
I	Företagsrådgivare	50-55	Kvinna	Personlig intervju	52 minuter
J	Företagsrådgivare	30-35	Kvinna	Personlig intervju	49 minuter

Vi har valt att begränsa studien till Skåne och de närmsta kommunerna i Blekinge. Skåne utgör en viktig region i Sverige och många företag är belägna i regionen. Enligt siffror från år 2013 uppvisar Skåne den näst högsta siffran av nyföretagande i Sverige. Vilket är en indikation på att entreprenörskap har en stor betydelse i regionen. När det gäller andelen företagare i Skåne var andelen den sjätte högsta baserat på siffror från år 2013 (Ekonomifakta, 2015). Företagande har därmed en stor betydelse för Skåne och länet är därför en bra geografisk plats att genomföra studien på för att kunna skapa en ökad förståelse för fenomenet.

3.2.4 Intervjuteknik

Intervjuer kan struktureras upp och genomföras på olika sätt (Alvehus, 2013). Man skiljer på tre typer av intervjuer: strukturerade, semistrukturerade samt ostrukturerade (ibid). Strukturerade intervjuer innebär att frågornas och svarens utformning är starkt kontrollerade av forskaren (Denscombe, 2009). Denna typ av intervjuteknik kan liknas vid ett frågeformulär där varje respondent får svara på samma frågor i samma ordningsföljd. Strukturerade intervjuer kan därför vara mer lämpligt vid ansamlandet av

kvantitativ data (ibid.). Fördelen med en sådan intervjuteknik är att flera intervjuare kan genomföra nästintill identiska intervjuer med flertalet respondenter (Alvehus, 2013). Intervjuer som är för hårt strukturerade kan leda till att det interaktiva elementet försvinner, vilket går emot själva grund syftet med intervjuer (ibid.). För att koppla till de teoretiska perspektiven kan strukturerade intervjuer kopplas till det neopositivistiska perspektivet (Qu & Dumay, 2011). Ostrukturerade intervjuer kan liknas vid öppna samtal som på sin höjd vägleds genom ett övergripande ämne (Alvehus, 2013). Forskarens roll är då att inleda intervjun genom att introducera ett ämne för att i övrigt ingripa så lite som möjligt (Denscombe, 2009). De ostrukturerade intervjuerna går således ännu längre än strukturerade intervjuer vad gäller att betona respondentens tankar (ibid.). En ostrukturerad intervju kan därför kopplas till det romantiska perspektivet (Qu & Dumay, 2011).

Vi har valt en intervjuteknik som ligger mittemellan den strukturerade och ostrukturerade intervjun, det vill säga semistrukturerade intervjuer (Alvehus, 2013). Semistrukturerade intervjuer genomförs på så sätt att forskaren förbereder en lista med bredare ämnen som intervjun centreras kring (ibid.). Denna typ av struktur är flexibel, då ordningsföljden inte behöver vara densamma, här låter man respondenten utveckla sig och gå in djupare på de berörda ämnena. Vår intervjuguide innehöll totalt 15 frågor och dessa var uppdelade utifrån följande ämnen: bankernas arbete med revision, uppfattning om revisorns oberoende, revisionskvalitet och NAS, aspekter som kan påverka intressentens syn på revisionen (redogjordes i teori-kapitlet) samt bankernas inflytande (se Bilaga 2). Frågorna har således en öppen karaktär där respondenten har möjlighet att utveckla sina synpunkter (Denscombe, 2009). Eftersom vi ville fånga en tydlig bild av aspekter som eventuellt kan influera bankernas uppfattning av revision, fick respondenterna fylla i en tabell och gradera olika aspekter mellan 1-5 utifrån deras viktighetsgrad (se Bilaga 2). Denna tabell hade i avvikelse till övriga frågor en mer sluten karaktär. Intervjuguiden har även utvecklats i en process, där vissa frågor har tillkommit och fallit bort under arbetets gång. Med hjälp av de ämnen vi ursprungligen formulerade, har vi trots intervjuguidens utveckling lyckats behålla fokuset för studien. Vårt val av intervjuteknik kan även kopplas till vårt teoretiska perspektiv, det vill säga lokalismen. Vid ett lokalistiskt synsätt betraktas intervjusituationen utifrån sitt sociala sammanhang, vilket kan kopplas till semistrukturerade intervjuer (Qu & Dumay, 2011).

3.2.5 Analysmetod

Analysprocessen inleds när forskaren går igenom intervjuutskriften i syfte att finna användbara mönster (Kvale & Brinkmann, 2014). Analysen ingår i forskningsprocessen och innebär att man sorterar, reducerar och argumenterar för den insamlade empirin (Ahrne & Svensson, 2014). I denna del av forskningsprocessen ska slutsatserna underbyggas (Alvehus, 2013). Sorteringen är viktig då man bemöter det så kallade *kaosproblemet*, vilket innebär att datan är i oordning. Detta är det första steget i analysmetoden, det andra steget är att reducera materialet (Ahrne & Svensson, 2014). Här bemöter man det så kallade *representationsproblematiken* - man kan inte visa all data man samlat in, utan måste göra ett urval (ibid.). Det sista steget är att argumentera för datan vilket bemöter *auktoritetsproblemet*, vilket innebär att forskare och studerande vill få sin studie uppmärksam. Detta uppnås genom att argumenten som forskaren använder för sin tes har stöd i empirin (ibid.).

Studien bygger på primärdata, det vill säga den data som har samlats in via intervjuerna. För att få ut så mycket som möjligt av intervjuerna valde vi att spela in samt föra minnesanteckningar under samtliga intervjuer. Detta ger en permanent och fullständig dokumentation av den data som samlats in. Den enda aspekten som man går miste om vid dokumentering genom ljudinspelning är den "icke-verbala" informationsöverföringen samt andra kontextuella element, exempelvis fysiska gester (Denscombe, 2009). För att underlätta analysarbetet transkriberades intervjuerna så de kunde överföras från talform till skriftform. Ämnena i intervjuguiden är även användbara för att kunna sortera bort den data som är oväsentlig utifrån studiens syfte. Ett sådant tillvägagångssätt underlättar analysen.

För att analysera den insamlade empirin har en innehållsanalys genomförts, vilket är en vanlig teknik inom kvalitativ forskning (Hsieh & Shannon, 2005). Vi valde att ha en riktad strategi vid genomförandet av innehållsanalysen (ibid.). En riktad strategi innebär att man börjar med en teori eller relevanta forskningsresultat som en slags vägledning för de ursprungliga koderna (ibid.). När vi analyserade transkriberingarna tittade vi därför direkt efter ord som fanns i teorin. Vi var även öppna för uppkomsten av nya teman, aspekter samt nyckelord, vilket är i linje med ett abduktivt tillvägagångssätt.

3.2.6 Trovärdighet

Vid genomförandet av kvantitativa studier aktualiseras begrepp som reliabilitet (tillförlitlighet) och validitet (giltighet) (Ryan, Scapens, & Theobald, 2002). Begreppen härstammar från den kvantitativa metodologin och de kan därför vara missvisande vid kvalitativa studier eftersom intervjuer inte översätts till siffror (Trost, 2005). Vid kvalitativa studier är det därför vanligt att man istället talar om trovärdighet (ibid.). Det största problemet med en sådan typ av studie som detta avser är just trovärdigheten, eftersom vi måste kunna redogöra för läsaren att datan är trovärdig och insamlad på ett relevant sätt (ibid.). För att minimera denna problematik har vi därför utgått från den kvalitativa forskningens fyra kriterier för trovärdighet: *tillförlitlighet*, *pålitlighet*, *överförbarhet* och *möjligheten att styrka och konfirmera* (Bryman, 2002).

Det *första* kriteriet, tillförlitlighet, handlar om att resultatet endast kan anses vara tillförlitlig om studien har genomförts i enlighet med rådande regler och om respondenterna har fått ta del av studien (Bryman, 2002). Vi anser att vi uppfyllt detta kriterium då vi avsett att följa de regler som gäller för den kvalitativa forskningen och varit öppna med vår forskningsprocess. Samtliga respondenter har även blivit informerade om att studien kommer att finnas publicerad och konstant tillgänglig på portalen Diva.

Det *andra* kriteriet, pålitlighet, handlar om att de olika faser som ingår i forskningsprocessen ska granskas av andra och att en bedömning av hela processen ska ske. Det *tredje* kriteriet, överförbarhet, avser att studien ska vara genomförd på ett sådant utförligt sätt att det ska vara möjligt att bedöma om studien kan generaliseras och omfatta även andra människor och miljöer (ibid.). Vi anser att vi uppnått en pålitlighet i studien eftersom vi gett insyn i vår forskningsprocess och låtit utomstående granska den vid mellanseminarium och opponering. Vi har vid dessa tillfällen grundligt redogjort för vårt tillvägagångsätt vilket ökat insynen i studien. Denna öppenhet gör även att andra forskare får möjlighet att genomföra en liknande studie och bedöma om studien kan generaliseras till andra situationer. Vi anser därför att vi även uppnått det tredje kriteriet som rör överförbarhet.

Det *fjärde* kriteriet, möjligheten att styrka och konfirmera, bygger på att forskaren, med säkerhet, ska kunna lägga sina egna kunskaper och värderingar åt sidan (Bryman, 2002). Detta kriterium är svårt att uppnå då man som kvalitativforskare har svårt att helt bortse från sin förförståelse och tidigare kunskap. Pålästhet och kunnighet inom det givna området är självklart viktigt, vilket gör det svårt att genomföra studien med en fullständig objektivitet. För att undvika denna problematik strävade vi efter att vara öppna för all den data vi samlade in och inte enbart sådant som bekräftade vår förförståelse. Genom att ha varit medveten om dessa fyra kriterier under hela forskningsprocessen kan vi påstå att studien och forskningsprocessen kan anses vara trovärdig.

3.2.7 Etiska beaktanden

Vår studie hanterar inga personliga uppgifter som anges i Sveriges Personuppgiftslag (SFS 1998:204). Denna studie ligger heller inte inom ramen för en sådan etikprövning som regleras i Lagen (SFS 2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor. Vi valde trots detta att vidta en viss försiktighet och värna om respondenternas integritet. Innan varje intervju tillfrågades respondenten om det var acceptabelt att intervjun spelades in och vi informerade om att alla intervjuer kommer att behandlas konfidentiellt samt göras anonyma i uppsatsen. Vi valde även att göra samtliga respondenter anonyma.

4. Resultat

I detta kapitel presenteras empirin som i varje delavsnitt analyseras utifrån den teoretiska referensramen. Vi inleder med bankernas arbete med revision i samband med kreditvärdighetsbedömningen. Sedan följer ett avsnitt om hur respondenterna uppfattar revisorns oberoende, revisionskvalité och NAS. I efterföljande avsnitt analyseras de fyra aspekterna som kan påverka bankernas uppfattning av revision: roll i samhället, kultur, internationalisering och CSR var för sig utifrån respondenternas uppfattningar och deras bedömning av aspekternas viktighetsgrad. Sedan analyseras även bankernas eventuella inflytande på revisionen. Vi analyserar även relevanta resultat som inte var förväntade utifrån den teoretiska referensramen och lyfter fram potentiella nya aspekter. Slutligen, avslutas kapitlet med en sammanfattande analys av det resultat som presenterats. Intressentteorin, professionsteorin, kulturdimensionsteorin och resursberoendeteorin användes för att bygga upp den teoretiska referensramen och genomsvrar även därför analysen.

4.1 Bankernas arbete med revision

I detta avsnitt kommer bankernas arbete med revision beskrivas och hur respondenterna ser på deras arbete med revisionen i samband med bedömningen av kreditvärdighet vid företagsfinansiering. Det bekräftas av respondenterna att revisionen har en viktig betydelse i denna bedömning då revisionen är en essentiell samt kvalitetsstärkande del i en helhetsbedömning. Respondent A beskriver arbetet med och uppfattningen av revision enligt följande:

I de flesta fall tycker jag att revisionen är ett mycket bra kvitto på att det materialet som vi har att tillgå är hyggligt korrekt och att man kan lita på det [...] man behöver inte fundera på vad det betyder utan det följer en norm. [...] För bankernas del är revision och revisionsbranschen en viktig medspelare som vi sätter en stor tilltro till.

Samtliga respondenter har i likhet med ovanstående citat en klar och tydlig uppfattning om revisionens betydelse i bankernas arbete. Detta kan kopplas till intressentteorin som lyfter fram att olika intressentkategorier, förutom sitt intresse, kan ha en specifik uppfattning om den eller det intresset hänför sig till (Friedman & Miles, 2006; 2002). Flera respondenter beskriver att revisorerna utgör en medspelare för bankerna vilket är i linje med litteraturen som lyfter fram att både bankyrket och revisionsyrket utgör professioner vilket innebär att de har tilldelats viktiga samhällsuppgifter som av allmänheten uppfattas vara komplexa (Brante, 2005). Den teoretiska referensramen som

är utvecklad i Kapitel 2 ger en bild av att dessa professioner är separerade ifrån varandra, vilket respondenterna inte håller med om. Istället talas det om att revisorerna är medspelare och en part de arbetar relativt intimt med. Respondent F menar att revisorer nästan kan ses som en partner. Respondent D kan citeras enligt följande:

Framför allt är riktigheten viktig och den riktigheten har revisorn gjort. Så det innebär att vi förlitar oss på revisorns utlåtande i detta. [...] Känner vi att vi inte har förtroende för kundens redovisning, då är revisionen avgörande [...] så visst är det en av de centrala delarna och vi jobbar väldigt tätt och nära med revisorerna.

Respondenterna upplever att revisionen har en skyddande funktion som är viktig för bankernas trovärdighet gentemot de kreditansökande företagen. Respondenterna håller således med om den bild, som teorin gör gällande, om att revisorer utgör en skyddande funktion i samhället där deras kontroll och granskning syftar till att förmedla en sanningsenlig bild av företagets finansiella ställning (Kung & Huang, 2013). Respondent F menar att om en revisor har granskat ett företags siffror innebär detta att banken kan lita på materialet. Bankerna sätter således en stor tilltro till revisorernas arbete vilket är i enlighet med professionsteorin där anlitaandet av professionella aktörer betraktas som ett sätt att minska risker (Brante, 2005). Respondent H beskriver revisorernas och revisionens vitala roll enligt följande citat:

Vi känner att det har varit en stor fördel att de flesta företag har haft reviderade bokslut. Vi vet att det är en revisor som har granskat det och det är viktigt för trovärdigheten i siffrorna att allting är korrekt. [...] Rent allmänt kommer vi ofta i kontakt med revisorerna då vi rör oss på samma spelplan, vi är ju ute i näringslivet och möter varandra ständigt. Vi vågar inte lita på de siffror vi får in utan revisionen. Revisorn har som en skyddande roll som därför är ganska avgörande för mycket.

Flera av respondenterna kommer även in på den slopade revisionsplikten för mindre bolag och beskriver hur en utebliven revision kan påverka bankernas uppfattning av företaget vid bedömandet av kreditvärdighet. Respondent B menar att det värdesätts väldigt högt om det finns en revisor som reviderar bokslut, men det diskvalificerar inte övriga kunder. Respondent C anser att banken kan känna stora tveksamheter när den finansiella informationen från företag inte har reviderats. Detta visar att revisionen har en väldigt väletablerad roll som en granskning av företags finansiella information i samhället (Ström, 2005). Det visar även att bankerna har ett starkt förtroende för revisorernas arbete, vilket är utmärkande för professioner (Brante, 2005; 2009). Respondent J beskriver enligt följande citat hur en utebliven revision kan påverka bankernas uppfattning i bedömningen av kreditvärdighet:

Om det är så att bolag inte är reviderat så blir det en liten varningssignal till oss, det vill säga att vi tänker att vi måste vara lite noggrannare. Dels undrar man varför det inte är reviderat, men det är helt okej idag att det finns bolag som inte är reviderade för det har lagstifningen gjort tillåtet.

Flertalet respondenter slår även fast vid att revisionen, trots sin väsentliga betydelse i bedömningen av kreditvärdighet, endast utgör en del i en helhetsbedömning. Det går således inte att enbart förlita sig på revisionen vid kreditbedömningen. Respondent I och J menar att det är högst betydande med siffror framåt i tiden, i samband med kreditvärdighetsbedömningen. Även respondent B anser att revisionen ska betraktas som den del i bedömningen som främst ger svar på företagets historiska prestation. Respondent E beskriver det enligt följande:

Fastställt bokslut är egentligen historia - vi vill ha färsk siffror i vår bedömning och det kan man inte få av en revisor. Vi gör ju vår egen bedömning ändå.

Revisionen utgör alltså en kvalitetsstämpel av ett företags finansiella information bakåt i tiden (Ström, 2005). I överensstämmelse med den teoretiska referensramen, bekräftar respondenterna att bankerna även måste bedöma framtida utsikter vilket revisionen inte kan tillgodose (Hussain & Gudaskaran, 2002). Något som därför är utmärkande är att samtidigt som flertalet respondenter påstår att revisionen enbart är en del i en helhetsbedömning så har det i tidigare citat lyfts fram att avsaknaden av en revision kan innebära en stor osäkerhet för banken. Respondenterna menar således att revisionen endast är en del i en helhet men avsaknaden av denna del kan skapa en avgörande osäkerhet i bankerna. Detta visar vilken markant betydelse revisionen har för bankerna i kreditvärdighetsbedömningen. Revisionens starka ställning som Diamant (2004) gör gällande bekräftas således av respondenterna.

4.2 Bankernas uppfattning av revision: oberoendet, kvalitén & NAS

I följande avsnitt kommer uppfattningen och upplevelsen av det förhållande som existerar mellan revisionsbyrå och revisionsklienten att beskrivas. Hur respondenterna uppfattar och ser på revisorns oberoende, NAS och revisionskvalitet behandlas även i detta avsnitt. De svarande bekräftar att förhållandet mellan revisionsbyrå och klienten är av betydelse för bankernas intresse av revision. Respondent A och F värdesätter en god relation mellan revisionsbyrå och klienten då revisorn är en betydande intressent i

företagarens sfär. Samtidigt betonar samtliga respondenter att det finns en gräns för när förhållandet kan uppfattas som negativt. Detta stämmer överens med den teoretiska referensramen som gör gällande att uppbyggandet av långsiktiga relationer kan innebära ett ifrågasättande av revisorns skydd (Craswell, Stokes & Laughton, 2002; Craswell, 1999). Respondent J beskriver sin syn på förhållandet enligt följande citat:

Det är ju givetvis bra om man har en god relation till sin revisor. [...] Men en jättebra relation kan leda till att revisorn släpper igenom saker som inte borde släppas igenom. En personlig relation ska man inte ha, det ska inte vara en vän. Man måste ha en professionell relation till varandra och så ser det nog ofta ut. Sen är det ju väldigt svårt att kontrollera, men vi utgår från att alla revisorer är professionella och gör sitt jobb korrekt.

Respondenterna delar, i likhet med ovanstående citat, en uppfattning om att en god relation mellan revisionsbyrån och klienten inte behöver vara något skadligt ur ett bankperspektiv. Flertalet respondenter utgår ifrån att den relation som existerar är på en professionell och ytlig nivå. Detta kan utifrån den teoretiska referensramen kopplas till att Sverige har en individualistisk kultur vilket kännetecknas av löst sammansvetsade sociala nätverk (Hofstede, 2016). Antagandet om att kreditinstitut, till följd av att Sverige är individualistiskt, inte behöver förutsätta något djup i relationen mellan revisionsbyrån och klienten, bekräftas av respondenterna. I en individualistisk kultur är banden mellan människor svaga vilket gör oberoendet till en lägre prioriterad aspekt att ta hänsyn till.

Respondent G och C menar att det finns de som umgås med sin revisor, vilket inte nödvändigtvis behöver vara ett problem. De menar att om en revisor skulle hamna i en beroendeställning så skulle den vara "slut som revisor". I enlighet med Diamant (2004) kan respondenternas mening kopplas till att den svenska revisionsbranschen verkar i en självreglerande miljö. Uppstår något problem med en revisor som missbrukar sin ställning, kommer det regleras av sig självt. I följande citat av respondent H, som beskriver respondenternas generella uppfattning av förhållandet mellan revisionsbyrå och klient, finns det tydliga kopplingar till professionsteorin. Enligt professionsteorin ånjuter professioner ett starkt förtroende som baseras på allmänhetens uppfattning om att revisionen är komplex och betydelsefull (Brante, 2005; 2009). Respondent H förmedlar här en uppfattning om att revisorn är så betydelsefull och kompetent att dennes ord står över klientens:

Om vi vet att en kund är väldigt missnöjd med sin revisor som vi vet är väldigt duktig, så kan det bero på att kunden vill något som revisorn inte vill. [...] Om vi vet att revisorn är väldigt kompetent och duktig, så kan vi dra slutsatsen att det kanske inte är kunden som man ska lyssna på där.

4.2.1 Revisorns oberoende

Respondenterna bekräftar att oberoendet är en viktig aspekt i bankernas bedömning av kreditvärdighet vid företagsutlåning, vilket hänger samman med att oberoendet anses vara ett av de mest essentiella karaktärsdragen för en revisor (Arya & Glover, 2014; Law, 2010). Samtliga respondenter har en tydlig uppfattning om vad oberoendet är ur ett bankperspektiv. Respondent H betonar att det är viktigt att man definierar vad som åsyftas när man talar om oberoendet, eftersom alla revisionsbyråer behöver sina klienter. Det går således inte att vara helt oberoende. Vi hade, som nämndes i metodkapitlet, två förståelseintervjuer med en skattejurist och en auktoriserad revisor. Skattejuristen har ett liknande resonemang och menar att det inte går att vara oberoende eftersom revisorn ska granska ett företag som själv betalat för granskningen. Respondent G anser att oberoendet innebär tystnadsplikt och professionalitet där man som revisor inte får ha för nära relation med sin klient. Enligt Respondent A och F ska en revisor inte personligen tjäna på revisionen utifrån huruvida den tillstyrker redovisningen eller inte. Respondent H beskriver revisorns oberoende enligt följande:

Att inte vara oberoende är om revisorn har en väldigt lönsam kund som har önskemål om saker och ting, som revisorn skulle kunna ge efter för eller att revisorn gör saker som denne inte borde göra just för att det finns någon form av beroendeställning. Kan vara att det är en lönsam kund som revisorn vill behålla.

Flera respondenter lyfter fram att även om oberoendet är en betydande aspekt och något som ska vara uppfyllt, är oberoendet inte något de aktivt tänker på i sitt arbete. Respondent D menar att det mer handlar om en känsla än om något bankerna aktivt tar ställning till. Respondent G beskriver detta i följande citat:

Oberoendet är inget man aktivt tänker på eller checkar av, det är när man inte känner sig komfortabel med något som man börjar tänka mer aktivt på det. Då blir man mer vaksam. Vissa har med sin revisor för att argumentera, då kan det bli så att revisorn pratar för kundens sak, behöver inte vara fel men man blir mer vaksam.

Respondenterna betonar att det finns ett starkt förtroende för revisorer och man förutsätter att revisorn är oberoende och gör ett professionellt arbete. I nedanstående citat

av Respondent B finns det tydliga kopplingar till kulturdimensionsteorin och professionsteorin, som kan förklara detta förtroende.

Revisorernas oberoende handlar om att de ska våga ta obekväma beslut gentemot sina klienter om det är så att en klient är ute i gråzonen. [...] Vi har ett stort förtroende för att revisorerna ska vara professionella. Det finns ett extremt regelverk de ska hålla sig till och de senaste åren så har det uppdagats ett antal stora skandaler så jag tror att i alla de stora firmorna så är det nog på agendan att sköta sitt jobb. Jag har stort förtroende för firmorna rent generellt.

Den svenska kulturens låga grad av maktdistans förutsätter att det finns ett förtroende för andra människor (Hofstede, 2016). Revisionsyrket i egenskap som profession kan även innebära att allmänheten fäster ett stort förtroende vid den (Brante, 2005; 2009). Respondent E, H och I förutsätter att revisorn är en opartisk part. Respondent E och J menar även att om revisorn skriver på revisionsberättelsen så förpliktigar det ansvar, då utgår man som bank från att det finns ett oberoende där man utgått från rådande regler.

Oberoendet är en avgörande faktor som bör vara uppfylld för att kunna behålla yrkesprofessionens status (Falk, Lynn, & Mestelman, 1999). Det bekräftas av respondenterna att oberoendet är viktigt men att det snarare är något som bankerna förutsätter till följd av att revisorerna uppbär deras förtroende. Bankernas förtroende för revisorer kan dels vara en följd av att professioner generellt uppbär en stark tilltro (Brante, 2005). Förtroendet kan även vara ett resultat av att revisorer besitter speciella kunskaper vilka har inneburit ett monopol när det gäller genomförandet av en granskning (Diamant, 2004). Den teoretiska referensramen lyfter fram att detta yrkesmonopol kan innebära en hårdare övervakning av revisorn och dess oberoende (ibid.). Respondenterna har en motsatt uppfattning och menar istället att revisorn på grund av sitt yrkesmonopol förutsätts följa det regelverk som reglerar oberoendet. Respondent C menar därför att någon sådan övervakning är ur ett bankperspektiv inte nödvändig. Respondent G kan citeras enligt följande:

Vi vill inte bli några revisorer och själva gå in och granska, vi litar på att revisorn gör en oberoende revision enligt gällande regelverk.

4.2.2 Revisionskvalité

Samtliga respondenter betonar att den finansiella informationens korrekthet är väsentlig i bankernas bedömning av kreditvärdighet. Givet bankernas roll som en självständig profession, fyller de en viktig funktion i samhället (Brante, 2005). Bankerna är, till följd av denna samhällsfunktion, betydelsefull för både tillväxt och välfärd (Shiller, 2013). För att kunna upprätthålla denna roll och funktion i samhället är det avgörande att bankerna kan lita på den finansiella informationen, vilket gör revisionskvalitén särskilt viktig. Respondent E och G betonar betydelsen av att banker ska kunna förlita sig på revisionens kvalitet eftersom de själva inte vill gå in och granska som en revisor. Respondent A beskriver revisions kvaliteten enligt följande:

Revisionskvalité är förmågan hos revisorerna att säkerställa att det underlaget som företaget lämnar fram är acceptabelt. Det handlar inte om mängd, utan var finns riskerna för fel. Det är där man ska lägga tyngdpunkt. Kvalitén är inte mängden i timmar utan egentligen att revisorn har ställt de där exakt rätta frågorna i sitt arbete. Förutsätter att kvalitén är god tills man har anledning att tvivla.

I ovanstående citat definierar respondenten revisionskvalité som revisorns förmåga att finna och granska de största riskerna för fel. Respondent D nämner revisorns efterlevnad av befintligt regelverk i sin beskrivning av revisionskvalité:

Revisionskvalitén är att man säkerställer riktigheten i balansposterna och därmed redovisar ett korrekt resultat som vi kan förlita oss på och göra en bedömning av företagets framtida betalningsförmåga. Följer man regelverket som finns så har man som revisor varken problem med oberoendet eller kvalitén och då blir vi på banken nöjda.

En övervägande del av respondenterna beskriver revisionskvalitén som viktigare än revisorns oberoende, även om begreppen i mångt om mycket hänger samman. Utifrån de antaganden som gjorts i den teoretiska referensramen kan grunden till respondenternas ståndpunkt vara bankernas behov av att kunna förlita sig på de finansiella siffrornas äkthet. Detta kan kopplas till bankernas roll i samhället vars uppgift är att disponera kapital på ett sätt där det bringar störst nytta (Swedish bankers, 2014). För att kunna utföra denna uppgift på ett ändamålsenligt sätt måste de kunna förlita sig på att den finansiella informationen stämmer överens med det verkliga utfallet. Respondent F och I menar att revisionskvalitén är viktigast på grund av att det är bankens huvudfråga, de menar att anledningen till att företagen ska ha en revisor är just för att säkerställa kvalitén i den finansiella informationen.

Respondent C och I anser att banken ska kunna lita på de finansiella siffrorna och att de är korrekta, det är något som förutsätts. Respondent F påstår att banken inte kan hålla på att ifrågasätta revisorns arbete, har denne satt en kvalitetsstämpel så har revisorn gjort det i sin auktorisation. Därför måste banker som intressent lita på revisionen. Respondenterna C, F och I talar om att kvalitén är något bankerna förutsätter och måste lita på. Respondent F nämner även revisorns auktorisation och menar att det kan vara en faktor som ökar förtroendet för revisorn. Det finns således kopplingar till professionsteorin där både uppbärande av förtroende och besittandet av speciell kunskap och kompetens är utmärkande för professioner (Brante, 2005). Respondent B kan citeras enligt följande:

Vi har väldigt svårt, när det gäller tillgångsposter i bokslutet att kunna bedöma om det är rimligt värde eller inte. Det kan vi inte ha en uppfattning om och då är revisionskvalité viktigt, för vi litar ju på de siffrorna. Kvalitet är det viktigaste för oss. Om sen byrån och företagen har svårt att skilja på sin relation är mindre viktigt. Kan vi bara lita på siffrorna så bryr vi oss kanske inte så mycket om de har någon annan relation eller deras råd sinsemellan. Så för oss är kvalitet mycket viktigare. Jag tror även att man kan uppnå en god kvalitet utan att revisorn är 100 % oberoende.

Respondent J tar upp revisionsbyråernas storlek som en aspekt som kan påverka bankernas förtroende för revisionskvalitén. De större revisionsbyråerna tenderar att ha mer etablerade strukturer för sitt arbetssätt vilket enligt respondenten har en betydelse för förtroendet:

Jag skulle inte säga att vi tittar så djupt att vi vet vad en revisionskvalitet är, jag litar nog rätt blint på att de bestämmelser och så som finns, att de efterlevs när man gör en revision. Sen känner man sig kanske tryggare med en större revisionsbyrå, att det är lite mer strukturerat hur en revision ska göras. Så jag hade nog litat med på en större revisionsbyrå än en mindre. [...] Det finns tydligare strukturer och riktlinjer på en större revisionsbyrå än vad det kanske finns på en mindre vilket gör att det blir mer strukturerat och kontrollerat, tror jag.

4.2.3 NAS & rådgivningstjänster

NAS och specifikt rådgivningstjänster har, som tidigare nämnts, väckt en stor debatt i samhället och det förekommer åsikter som både är för och mot sådana tjänster. Respondent G menar att NAS och rådgivning är ett sätt för revisionsbyråerna att "följa utvecklingen" för att de skall kunna bibehålla intäkter från klienterna - men om man erbjuder detta inom samma byrå så blir allt mer sammanvävt, vilket respondenten anser kan vara svårt att ta sig ur. Detta stämmer överens med den teoretiska referensramen som lyfter fram att revisorn blir mer beroende ju mer den ekonomiska förbindelsen ökar (Svanström, 2013; Craswell, Stokes & Laughton, 2002). Respondent

D ser på NAS ur ett historiskt perspektiv och anser att inställningen till NAS har luckrats upp, vilket är positivt för revisionskvalitén. Respondenten menar att det för 10 år sedan var strikt förbjudet för revisorn att ge rådgivning, istället skedde det bakom "stängda dörrar" (i samma tidpunkt då respondenten själv arbetade med revision). Respondent C anser att det ur ett bankperspektiv kan vara positivt med rådgivning eftersom det gör revisorn mer insatt i företaget. Även respondent A menar att det är naturligt att revisorn har råd att ge, men allt handlar om sunt förnuft. Detta kan kopplas till Osser (2016) och Law (2010) som gör gällande att NAS kan leda till att revisorn skaffar sig djupare kunskaper om företaget vilket kan öka revisionskvalitén. I kontrast till detta anser Respondent F och Respondent H att den nya lagstiftningen som begränsar NAS är positiv. Respondent F citeras enligt följande:

Hanterat på rätt sätt, fungerar det säkert eftersom då har ju revisorn mer information om bolaget. Men det är väl samtidigt korrekt att lagstifta om det för då råder det ingen tvekan att man faktiskt hanterar det på ett professionellt sätt. [...] Samtidigt gör man bedömningen, alltså de som lagstiftar, att det behövs mer regler och det tycker jag är korrekt att man gör.

Ovanstående citat kan kopplas till de antaganden som gjorts, utifrån kulturdimensionsteorin och specifikt Sveriges låga grad av osäkerhetsunvikande (Hofstede, 2016). Enligt denna mening implementeras de nya reglerna av en anledning och anses vara behövda i samhället. Har lagstiftarna ansett att tillhandahållandet av NAS bör regleras ytterligare litar samhället på att ett sådant regelverk är nödvändigt, vilket kan kopplas till en låg grad av osäkerhetsunvikande (Hofstede, 1980). Merparten av respondenterna har en delad eller negativ uppfattning av NAS och dess inverkan på revisorns oberoende. Respondent J har svårt att se att revisionskvalitén och oberoendet skulle påverkas positivt av rådgivningstjänster. Detta är i enlighet med den teoretiska referensramen där det lyfts fram att en regelbunden kontakt där NAS tillhandahålls kan resultera i att revisorerna får svårigheter med oberoendet (Svanström, 2008). Respondent B och I anser att revisorn inte ska blanda sig i mer än nödvändigt. Respondent H citeras enligt följande:

Revisorn skall revidera, punkt! Sedan skall en revisionsbyrå, i ett företagssammanhang, kunna erbjuda tjänster. Det är fullt naturligt men det blir en tuff utmaning för en sådan byrå att hålla isär vad som är revisionen, vad som är konsultationen och vad som är rådgivningen. [...] Jag tycker att det är jättebra om revisorn känner sitt företag och kan verksamheten men jag tror att man kan hamna i en situation av mättnad.

Utmärkande är att majoriteten av respondenterna har en delad eller negativ uppfattning av NAS och flertalet anser att det kan ha en negativ inverkan på revisionen. Detta kan jämföras med respondenternas inställning till oberoendet där majoriteten förutsatte att revisorn var oberoende. Ett liknande förtroende för revisorernas tillhandahållande av NAS ger respondenterna inte uttryck för. Detta kan tala för att den låga graden av osäkerhetsundvikande väger tyngre än den låga maktdistansen enligt Hofstedes (2016) kulturdimensionsteori. De antaganden som gjorts kring NAS utifrån det låga osäkerhetsundvikandet överensstämmer därmed med respondenternas svar. De lagar som reglerar NAS och oberoendet finns av en anledning vilket signalerar dess betydelse till bankerna. Denna kulturella aspekt kan förklara respondenternas mer negativa inställning till NAS och rådgivningstjänster.

För att sammanfatta vad som framkommit av resultatet gällande bankernas uppfattning av oberoendet, revisionskvalitén och NAS, verkar revisionskvalitén vara viktigast. Oberoendet är något respondenterna förutsätter och därför inte tänker lika aktivt på. Respondenternas uppfattning kring NAS är mer splittrade även om majoriteten uttrycker en viss skepsis gentemot sådana tjänster. Frågan som nu aktualiseras är hur respondenterna kom till denna uppfattning. I nästa avsnitt kommer vi därför att utforska vilka aspekter som eventuellt kan påverka bankernas uppfattning av revision.

4.3 Aspekter som påverkar kreditinstitutens uppfattning av revision

I detta avsnitt har respondenterna tagit ställning till de fyra olika aspekterna, vilka påverkar kreditinstitutens uppfattning av revision, som behandlades i den teoretiska referensramen. Respondenterna har kvantifierat och motiverat aspekternas betydelse för bankernas intresse och uppfattning av revision. Varje delavsnitt avslutas med ett diagram som presenterar respondenternas svar gällande aspekternas viktighet på skalan 1-5 (se Bilaga 2, fråga 8 med tabell).

4.3.1 Roll i samhället

Samtliga respondenter anser att revisionen har en viktig betydelse för upprätthållandet av bankernas roll i samhället. Respondent D menar att kopplingen mellan bankernas roll i samhället och revision bygger på att bankerna känner sig trygga om kunden har fått sin

redovisning granskad. Respondenten ser på revision som trygghetsskapande vilket även det indikerar att bankerna uppstår ett förtroende för revisorer som profession. Respondent H och G anser att bankerna har en viktig samhällsroll och att revisionen därför är betydelsefull för att kunna låna ut pengar med lägre risk. I enlighet med den teoretiska referensramen är en av bankernas huvuduppgifter att kunna sprida och hantera risk (Stulz, 2015; Shiller, 2013). Det är framförallt inom den delen av bankernas roll (som rör risk) som respondenterna lyfter fram revisionen som särskilt betydelsefull. Respondent J citeras enligt följande:

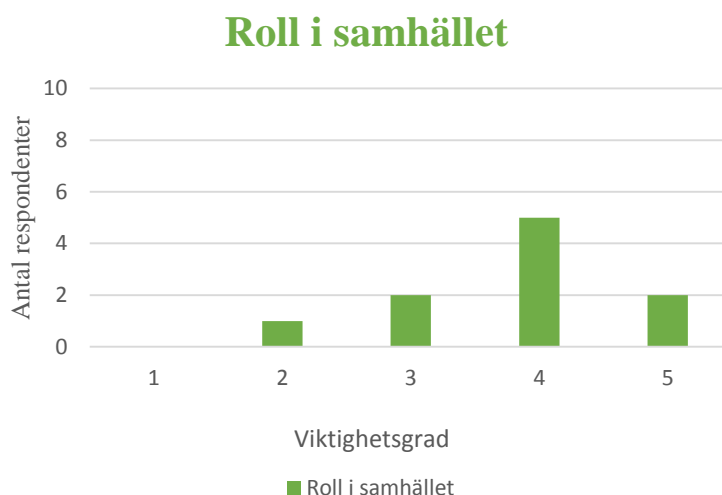
I allt vi gör så måste vi vara försiktiga, både när vi lånat ur privat och till företag och då är det ju viktigt att det är bra bolag med en bra revision. [...] Vi ska ju känna oss så säkra som möjligt på att vi kommer få tillbaka de pengar vi lånat ut och jag skulle säga att vi är en väldigt analysbaserad bank, vi går inte på känsla när vi gör vårt jobb.

Det finns således en likhet mellan respondenternas svar och de antaganden som gjorts i referensramen rörande bankernas riskarbete. Givet bankernas arbete med risk och riskhantering är det enligt respondenterna särskilt betydelsefullt med en god revisionskvalité, vilket också stämmer överens med den teoretiska referensramens antaganden. Banker arbetar enligt Shiller (2014) för att finna lösningar för att minimera risk och därigenom kunna reducera oförutsägbarhet. Anlitandet av professionella aktörer, i detta fall revisorer, ses enligt professionsteorin som ett sätt för att minska risker (Brante, 2009).

Flera respondenter nämner även finansinspektionen när bankernas roll i samhället och dess betydelse för uppfattningen av revision diskuteras. Finansinspektionen reglerar bankernas arbete och risktagande vilket kan påverka bankernas intresse och uppfattning av revision. En av huvuduppgifterna som ingår i bankernas roll i samhället är även att kunna manövrera risker (Shiller, 2013). Finansinspektionen är då en aktör som bankerna i sin roll och riskhantering har att förhålla sig till. Respondent B menar att banker har väldigt tydliga regler från finansinspektionen om hur mycket risk de får ta i förhållande till bankens storlek. Vidare menar Respondent B att det är ett enormt regelverk som ställer krav på bankernas riskbedömningar. Eftersom revisionen är en viktig del av bankernas riskarbete spelar även finansinspektionen roll. Respondent C citeras enligt följande:

Bankerna fördelar på något sätt riskerna i samhället och därmed kan man göra investeringar och ta risker som man inte kunnat göra annars. Så bankerna har en viktig roll. Kopplar man rollen till revision så kan man säga att om det finns en hög kvalitet så kan man fatta beslut med bättre underlag. [...]Vi har ju en mängd regleringar på oss från Finansinspektionen. Vi måste till exempel hålla en viss likviditet i banken, så där finns då ett skydd som samhället har valt att lägga på oss via finansinspektionen, just på grund utav att vi har den rollen.

Stapeldiagram 4.1 som presenteras här nedan visar en sammanställning av respondenternas svar på fråga 8 i intervjuguiden (Bilaga 2). Vardera respondent fick under intervjun kryssa i en tabell där de skulle klassificera aspekternas viktighet med skalan 1 (inte alls viktigt) till 5 (väldigt viktigt).

Stapeldiagram 4.1 Samhällsrollens viktighetsgrad för bankernas uppfattning av revision

Majoriteten av de tillfrågade anser att rollen i samhället är en relativt viktig aspekt för revisionsintresset. Ingen respondent svarade att den inte alls var viktig och 7 respondenter kryssade i nummer 4 och 5 på skalan (vilket innebär att de anser att aspekten är mellan viktig och väldigt viktig). Aspekten roll i samhället fick därmed totalt 36 poäng av respondenterna¹.

4.3.2 Nationell kultur

Huvudparten av respondenterna menar att det finns en koppling mellan den svenska kulturen och bankernas intresse och uppfattning av revision. De kommer framförallt in på att det finns ett inneboende förtroende för revisorer vilket respondenterna tror kan vara ett resultat av kulturella aspekter. Respondent A, C, D och I anser att kulturen är viktig

¹ Vardera variabel på x-axeln multiplicerades med respektive variabel på y-axeln, sedan adderades summorna med varandra.

för bankernas förtroende för samhällsliga system och revisorer. Respondent J svarade enligt följande:

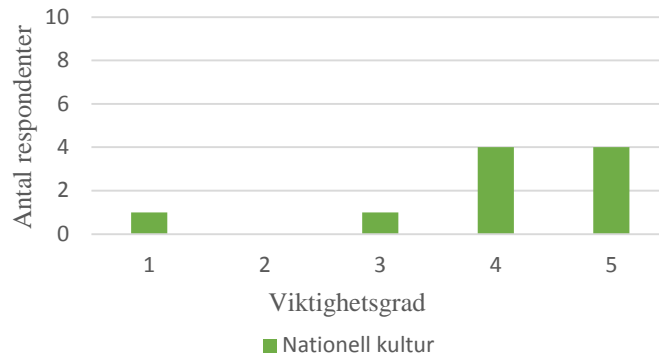
Jag skulle säga att vi har en väldigt hög social pålitlighet i Sverige och det är väldigt skönt att det är så för då behöver vi inte oroa oss för saker som andra länder behöver göra. Jag litar på att en revisor är professionell och jag litar också på att det finns någon som granskar detta. Om det uppkommer något problem så vet jag att det finns en nämnd som ser till att revisorn blir av med sin auktorisation.

Det finns tydliga kopplingar mellan den svenska kulturens låga grad av maktdistans och respondenternas svar ovan. Det svenska samhället bygger på en platt struktur vilket förutsätter ett förtroende för andra aktörer och människor (Hofstede, 2016; 1986). Respondent J förlitar sig på att det finns en nämnd som vidtager åtgärder vid uppkomsten av problem. Återigen bygger respondentens ord på ett förtroende för att andra aktörer ska agera vid behov. Ärlighet lyfts fram som den främsta dygden i kulturer med en låg maktdistans, vilket respondenterna tycks basera sina åsikter på, som är i enlighet med Hofstedes (2016) kulturdimensionsteori. Ett starkt förtroende för revisorerna och revisionen kan även vara ett resultat av deras roll som profession (Brante, 2009). Respondent H tror att det fungerar mycket bättre i Sverige än i andra länder, just för att vi har den svenska kulturen:

Vi lever i ett ordnat samhälle, där vi inte upplever en stark korruption, beroendeställningar och både pengar och kanske våld, bland annat. Allt är reglerat, vi är kontrollerade - men systemet fungerar ju till stora delar. Man kan vara komfortabel med att banker, revisorer, jurister, myndigheter - att det fungerar så gott som det kan fungera.

Friedman och Miles (2002) antagande om att kulturella system har en betydelse i formandet av människors och uppfattningar samt handlingar, stämmer överens med respondenternas åsikter. Vilket styrks ytterligare av respondent B, E och G som menar att bankerna troligtvis hade gjort en annan bedömning om de verkade i andra kulturer. Respondent F lyfter in ytterligare en aspekt, som inte togs upp i den teoretiska referensramen, och menar att förutom kulturella aspekter så har media en viktig betydelse i hur vi uppfattar revisorn och revisionen. Detta bekräftas även av den auktoriserade revisorn (under en av de två förståelseintervjuerna) som under diskussionen lyfte fram att media är den aktör som mest försöker hitta brister i revisorernas arbete. Revisorn anser även att media tenderar att förmedla en felaktig bild av oberoendet. Stapeldiagram 4:2, här nedan, visar respondenternas gradering gällande den nationella kulturens viktighetsgrad för revisionsintresset.

Nationell kultur

Stapeldiagram 4.2 Den nationella kulturens viktighetsgrad för bankernas uppfattning av revision

En respondent gav ett avvikande svar jämfört med de övriga respondenterna och valde viktighetsgrad 1 på skalan (inte alls viktigt). Motiveringen var att kulturen är så naturlig och något man inte tänker på. De resterande respondenterna valde en högre viktighetsgrad. 8 respondenter ansåg att den nationella kulturen spelar en stor roll i hur bankerna upplever revisionsbranschen och revisionsprofessionen. Aspekten nationell kultur fick därmed totalt 40 poäng av respondenterna.

4.3.3 Internationalisering

Internationalisering anser majoriteten av respondenterna, även här, är en viktig aspekt för bankernas intresse och uppfattning av revision. Respondent A anser att internationalisering kan påverka bankernas uppfattning av revision. Flertalet respondenter kom in på nationell kultur när internationaliseringen diskuterades. Respondent D och E menar att den svenska kulturen är givmild så tillvida att det finns en upplysningscentral som tillhandahåller generöst med information om årsredovisning och nyckeltal. Enligt respondent C är alla kulturer inte lika öppna vilket så klart påverkar svårighetsgraden i att få fram siffror och tillförlitligheten i dessa. Respondent H menar att det därmed kan vara svårt att hålla koll på företag vid internationalisering. Respondent C kan citeras enligt följande:

Internationalisering kan självklart öka risken, återigen är vi inne på kvalitén och öppenhet. Kan man inte få del av några siffror så har man inget beslutsunderlag. Då är det klart att man blir försiktigare i andra länder då. Risken är ju att man, dels för att det finns långt ifrån, i utlandet, så kan det vara svårt att få fram siffror. Kan vara svårt att föra det resonemanget som jag tyckte var viktigt då - revisor, företag och bank - så det är klart att risken ökar ganska rejält i de fallen.

Respondenternas svar ovan kan kopplas till den teoretiska referensramen som gör gällande att en internationalisering även innebär en kontakt med nya kulturer (Yoo, 2014). Enligt respondent F ökar riskerna för de inhemska bankerna om de inte kan få fram information på grund av kulturens mindre öppenhet. Detta stämmer överens med den teoretiska referensramen där det lyfts fram att kulturer som uppstår ett starkt förtroende gentemot samhällsliga aktörer underlättar bankernas verksamhet (Charron & Rothstein, 2014). Respondent D menar att oberoendet blir viktigare i kulturer som har en mindre öppenhet och ett lägre förtroende. Detta överensstämmer med de antagen som gjorts om ett lågt förtroende för samhällsliga aktörer, men utgår mer från revisorns förtroende än bankernas. Respondent C:s citat ovan nämner även att riskerna ökar. Även respondent I och J lyfter fram att internationalisering är en viktig aspekt ur risksynpunkt eftersom en ny marknad givetvis innebär osäkerhet. Respondent J uttalade sig enligt följande:

Det är absolut en viktig aspekt om man tänker allmän riskhantering. Det blir ju en större osäkerhet vid internationalisering, definitivt.

I likhet med Ekman *et al.* (2014) anser de att en ny och okänd marknad innebär ett större risktagande. Antagandet om att en ökad risk kan leda till att revisionskvaliteten värderas högt, stämmer således in på respondenternas svar. Flertalet respondenter kommer in på EU vid diskussionen om internationaliseringens inverkan på bankernas uppfattning av revision. Detta är ytterligare en aspekt som den teoretiska referensramen inte berörde. Respondenterna B, D och G nämner EU:s regler och direktiv och menar att EU är en del av internationaliseringen som banker måste anpassa sig till. Respondent B:s svar:

Internationalisering handlar även om vilka regler som kommer. Om det kommer EU-regler som slår mot revisionsreglerna som i sin tur får effekt över våra kunder så måste vi sätta oss in i de nya reglerna.

Stapeldiagram 4.3 här nedan illustreras att 7 av respondenterna ansåg att internationalisering är så pass viktig att de svarade 4-5 på skalan. Dessa ansåg att internationalisering är en viktig aspekt för hur de uppfattar revisionen och hur pass riskhanteringen påverkas i samband med aspektens tillväxt (globaliseringen). Aspekten internationalisering fick därmed totalt 39 poäng av respondenterna.

Stapeldiagram 4.3 Internationaliseringens viktighetsgrad för bankernas uppfattning av revision

4.3.4 Corporate Social Responsibility

Samtliga respondenter ansåg, i enlighet med den teoretiska referensramen, att bankernas roll i samhället bygger på en ansvarsfull och hållbar affärsverksamhet (Krasodomska, 2005; Birindelli *et al.*, 2015). Respondent F menar att CSR-aspekten är oerhört viktig då bankerna arbetar i förtroendebranschen. Respondent B och D menar att de ibland tagit beslut om kreditgivning, som banken redan vet förmodligen inte kommer att kunna betalas åter, just för att det kan gynna samhället i stort. Detta stämmer överens med att bankernas arbete med CSR bygger på ett frivilligt samhällsansvar där handlingar görs i syfte att gynna samhället (Grankvist, 2009). Det kan även kopplas Pérez och Rodríguez del Bosque (2014) som menar att banker måste ta hänsyn till långsiktig hållbarhet vid kreditgivning till följd av bankernas strävan att bedriva en hållbar affärsverksamhet. Något som är utmärkande för respondenternas svar är att när CSR ska kopplas till bankernas intresse och uppfattning av revision, kommer de istället in på företagets CSR ansvar. Respondent J kan citeras enligt följande:

Det blir viktigare och viktigare. Vi har precis tagit fram riktlinjer där man tittar mycket på det miljömässiga perspektivet. Om man bedriver en verksamhet som är farlig för hållbarheten och miljön, då blir det klassat i en högre riskklass hos oss nu. Då måste vi titta extra mycket på det. Vi har valt att inte låna ut pengar till vissa branscher där det är för stor miljörisk. Så vid större krediter så skulle jag säga att man granskar även det.

I likhet med ovanstående citat menar många av de intervjuade att CSR-aspekten i företag är viktig i bedömningen av kreditvärdigheten. Respondenten A menar att bankerna aktivt tar hänsyn till miljö och hållbarhets aspekter vid kreditgivning. Om ett

företag inte bygger på en hållbar verksamhet kan detta vara avgörande för kreditgivningen. Detta kan kopplas till professionsteorin eftersom att verka för samhällets bästa är kännetecknade för en profession (Brante, 2005). Respondenterna D, F och H menar vidare att bankerna absolut tar hänsyn till CSR-aspekten i riskbedömningen då bankerna har ett visst socialt ansvar. Respondent G menar att det är en del av bankens kreditinstruktion att ta hänsyn till CSR-aspekten när de ska bedöma ett företags kreditvärdighet. Respondent I citeras:

Vi har en miljöanalys som vi gör på alla företag. Vi måste gå in och kontrollera hållbarheten i de företag som vill ansöka om företagslån.

Respondent E och H nämner media som ytterligare en aspekt som påverkar bankernas arbete med CSR. De menar att media idag spelar en stor roll och att de har "ögonen på sig" från media. Respondent E menar även att ifall banken brister i någonting, till exempel förlorar utlånat kapital, så är det ett tecken på att man inte har kvalitetsförsäkrat tillräckligt. Banken måste säkerställa det man vill stå för. Miljörevision är ett exempel på ett sådant säkerställande. Respondent C menar följande:

Vi tittar på miljörisker och hållbarhetsrisker som en del av vår kreditbedömning. Det beror på verksamheten - kan dels vara miljö, djurskydd, det kan vara försvarsindustri. Det står ofta i årsredovisningen att revisorn har kollat upp att det finns tillstånd för den tillståndspliktiga verksamhet man bedriver och det är viktigt.

Medias roll kan medföra stora konsekvenser för bankernas förtroende för revisionsbranschen och Respondent E påstår därför att man måste lita på revisionen som en oberoende part. Respondent H kan citeras enligt följande:

Det finns ett socialt ansvar. Om man tittar på medias bild så känns det ansvaret större än vad det i praktiken är. Klart vi har ett ansvar men inte skyldigheter.

I tabellen nedan illustreras att CSR var en av de aspekterna där respondenterna direkt kunde argumentera för och motivera aspektens relevans. 7 respondenter kryssade i nummer 5 på skalan (väldigt viktigt). Motiveringen löd att det ökade miljö- och hållbarhetsintresset samt medias roll har lett till att CSR börjar bli en del av kreditinstruktionerna på bankerna (se svar respondent G här ovanför). Detta var något som de flesta ansåg kommer att få en ökad betydelse i framtiden och här spelar miljörevisionen en stor roll i kreditbedömningen av företagen.

Stapeldiagram 4.4 CSR:s viktighetsgrad för bankernas uppfattning av revision

Utifrån den analys som har gjorts framgår det att de aspekter som identifierats faktiskt influerar bankernas uppfattning av revision. Det är därför även möjligt att rangordna aspekterna utifrån respondenternas gradering. CSR var den aspekt som fick den högsta viktighetsgraden (45 poäng) och är därmed den aspekt som respondenterna anser influera bankernas uppfattning av revision mest. Detta kan jämföras med bankernas roll i samhället som fick den lägsta viktighetsgraden (36 poäng). Respondenterna gav nationell kultur fick (40 poäng) och internationalisering (39 poäng) och uppfattar därmed aspekternas viktighetsgrad likvärdigt.

4.4 Bankernas inflytande

I detta avsnitt tas inflytandet slutligen upp och respondenternas svar kopplas därmed till resursberoendeteorin som redogjordes i den teoretiska referensramen (se Bilaga 1). Bilagan presenterar typologin av intressenters strategier för inflytande beroende av förhållandetyp. 9/10 svarade att bankerna indirekt är beroende av revisionen samt revisorerna. En utav respondenterna svarade att bankerna är direkt beroende av revisionen (Respondent J):

Vårt förtroende för kunder påverkas negativt om de inte väljer en revisor som levererar bra material. Vi kan påtala, när vi kanske ha sagt att vi vill ha delårssiffror och det bolaget begär det från sin redovisnings konsult eller revisor och inte får det. Då säger vi till kunden att 'den personen jobbar för dig, du betalar för en tjänst och då är det klart att denna ska leverera'. Vi har ju en gemensam kund så vi är starkt och direkt beroende av varandra.

De övriga respondenterna gav likartade svar i form av att de är indirekt beroende av revisionsbranschen, vilket även kan kopplas till den argumentation som fördes angående bankernas inflytande i den teoretiska referensramen (avsnitt 2.5). Respondent F svarade enligt följande citat (respondenterna A, B, E, G, I gav likartade svar).

Vi är beroende av revisorerna så till vida att deras produkt, revisionsberättelsen, är grunden i vår kreditgivning. Beroende av revisorn genom att få tillgång till korrekt underlag i kreditgivningen. [...] En kund som inte har revisor, och inte behöver det heller, kan vi ställa som krav i vår kreditgivning att vi vill ha ett kvalitetssäkrat dokument - om vi då bedömer att det krävs ur ett kvalitet försäkrat perspektiv.

Respondenterna påstod att de kan ställa ultimatum till kunderna (företagen) genom att hålla igen sin resurs (kredit) och därigenom påverka revisionen och revisorerna. Respondent I utvecklade även sitt svar enligt följande:

Vi kan ställa ett ultimatum för att de ska få låna pengar. Vi är i behov att få in material för bedömningen. Helst reviderat. Om de inte har revisor så kanske vi granskar mer. Vi kan även begära att de ska få ett utlåtande av en revisor. Man kan säga att vi har ett indirekt beroende.

Enligt Frooman (1999) kallas detta för en "indirekt resursundanhållande strategi" för att kunna utöva ett visst inflytande över revisionsbranschen. Bankerna kan därmed påverka branschen genom sin "allierade" part (företagen - deras kunder). Eftersom en indirekt strategi innebär att intressenten samarbetar med en allierad intressent och genom denne kan uppnå ett inflytande (Hendry, 2005; Frooman, 1999). Flera respondenter nämner att det inte finns någon skyldighet för bankerna att låna ut pengar, vilket enligt dem är en bild som samhället har skapat under de senaste åren. Eftersom det inte finns någon sådan skyldighet, behöver de heller inte ge kredit till företag som de inte litar på (Respondent H). Revisionen utgör därmed en kvalitetsförsäkran och stärker detta förtroende för företag. Respondent D menar att det är fundamentalt att revisorn följer regelverk och om de inte gör det blir det i sin tur inga goda kundrelationer. Som tidigare nämndes, påstod samtliga respondenter att de kan ställa ultimatum om viljan och behovet existerar, Respondent D anser dock att ställandet av ultimatum inte är alltid lätt, då kunden ofta har en stark förtroenderelation till sin revisor och att i sådana fall kan oberoendefrågan naturligtvis vara ett hinder. Respondent C argumenterade för att de indirekt kan påverka revisionsförhållandet genom att ge rekommendationer genom att de kan tala om för kunden att de måste byta underlag. Detta kan också anses som en indirekt strategi för att påverka förhållandet mellan revisorn och klienten, vilket i sin tur kan påverka kvalitén.

4.5 Sammanfattande analys

De antaganden som härletts i den teoretiska referensramen genom ett deduktivt tillvägagångssätt har i detta kapitel studerats utifrån respondenternas svar. Flertalet antaganden stämmer överens med respondenternas uppfattningar och upplevelser kring revision. Det tillkom även ytterligare aspekter som inte har behandlades i den teoretiska referensramen. I enlighet med ett induktivt tillvägagångssätt har därför nya slutsatser dragits utifrån den insamlade empirin.

Ett deduktivt antagande som kan bekräftas utifrån empirin är respondenternas syn på revisionen som en skyddande funktion i samhället. Respondenterna håller således med om den bild Kung och Huang (2013) gör gällande om att revisionen ska granska finansiell information i syfte att skydda olika samhällsintressen. I enlighet med Diamant (2004) antogs det i den teoretiska referensramen att banker, på grund av revisorernas yrkesmonopol, skulle utföra en hårdare övervakning av revisorerna, vilket respondenterna inte håller med om. Några respondenter kom även in på revisionsplikt när revisionens betydelse diskuterades, vilket är en aspekt som inte lyfts fram i teorin.

Ytterligare ett antagande som kan bekräftas är bankernas förutsättande av revisorns oberoende. I den teoretiska referensramen antogs det, i enlighet med Hofstedes (1980) kulturdimensionsteori, att den nationella kulturen bidrar till ett förtroende där oberoendet och revisionskvalitén förutsätts. Detta förtroende kan även vara ett resultat av revisorernas auktorisation, som respondenterna upplever vara förtroendeingivande. Intressant är även att respondenterna ser revisorn som en medspelare, vilket även det kan förklara deras förtroende för revisorns arbete. Detta är en skillnad ifrån den teoretiska referensramen som ger intrycket av att professionerna är oberoende och separerade ifrån varandra. Upplevelsen av att revisorn är en medspelare, istället för en avlägsen aktör, kan skapa ett större förtroende gentemot revisionen.

Utmärkande var att respondenternas svar kring NAS avvek från de teoretiska antagandena. De hade en delad eller negativ uppfattning av NAS. Respondenterna hade ett uttalat förtroende för revisorernas arbete utifrån oberoendet och revisionskvalitén, vilket de inte gav uttryck för när NAS diskuterades. Detta kan, utifrån Hofstedes (1983) kulturdimensionsteori, tala för att den låga graden av osäkerhetsundvikande väger tyngre

än den låga maktdistansen. Vi gjorde respondenterna medvetna om den kommande lagändringen vilket var en indikation om att samhället på något sätt är i behov av ett nytt regelverk. I kulturer med en låg grad av osäkerhetsundvikande finns det en uppfattning om att lagar och regler endast ska finnas till om de verkligen behövs (Hofstede, 2013; 1980). Detta kan därför ha influerat respondenternas uppfattning.

När det gällde bankernas roll i samhället var det framförallt inom den delen som rör risk som lyftes fram som särskilt betydelsefull för revisionsintresset. Bankernas arbete handlar mycket om riskhantering och anlita av professioner (revisorer) uppfattas som riskminimerande (Brante, 2009). Något som var intressant var att samtliga respondenter kom in på kulturella aspekter när internationalisering diskuterades. Detta bekräftar antagandet om att kultur har en viktig betydelse i formandet av uppfattningar och upplevelser. Bankernas roll i samhället var även den aspekt där det var störst spridning i respondenternas åsikt om viktighetsgrad.

Något som var särskilt utmärkande var de svarandes uppfattning om CSR-aspekten och dess inverkan på bankernas intresse av revision. Respondenterna lyfter fram att CSR är en viktig aspekt och att de på grund av denna aspekt har beviljat kreditgivning som för banken är mindre lönsam, men som är gynnsamt för samhället i stort. Detta stämmer även överens med antagandet om att andra aspekter än oberoendet och kvalité kan vara viktiga i syfte att gynna samhället. Det finns därför även här kopplingar till professionsteorin där arbete för samhällets bästa är utmärkande för professioner (Brante, 2005). Något som var intressant var att den teoretiska referensramen huvudsakligen syftade på bankernas arbete med CSR men majoriteten av respondenterna kom in på de kreditansökande företagens CSR arbete. CSR var dessutom den aspekt som fick den högsta viktighetsgraden. Detta är en indikation om att CSR är en väsentlig aspekt som är bredare än vad referensramen gör gällande.

De antaganden som gjorts kring bankernas inflytande på revisionen, bekräftades av respondenterna. Majoriteten ansåg att banker har ett indirekt beroende av revisorerna samtidigt som revisorerna är indirekt beroende av bankerna. De svarande anser sig därför ha ett indirekt inflytande där de kan ställa ultimatum, vilket överensstämmer med de teoretiska antagandena utifrån Frommans (1999) modell. Något den teoretiska referensramen inte tog upp var respondenternas bild av att samhället ålägger dem ett

större ansvar än vad de är skyldiga att bära. Detta kan även kopplas till bankernas roll i samhället, som fick den lägsta viktighetsgraden, vilket visar att bankerna inte upplever sin roll som lika omfattande som samhället gärna gör gällande.

Några av de aspekter/aktörer som genom induktion tillkom utifrån respondenternas svar, var media och finansinspektionen. De utgör aktörer som respondenterna anser påverkar bankernas intresse och uppfattning av bland annat revision. Gemensamt för båda aktörerna är att de på olika sätt har en granskande funktion, vilket bankerna verkar anse vara av betydelse för revisionsintresset. Media och Finansinspektionen utgör tydliga aktörer som framträdde i respondenternas svar vid flertalet tillfällen. Baserat på detta kan den teoretiska referensramen och även modellen berikas med ytterligare två aspekter.

5. Slutledning

I detta kapitel presenteras de slutsatser studien har gett upphov till. Kapitlet kommer även att besvara studiens frågeställning genom att beskriva bankernas perspektiv på revision utifrån oberoendet, revisionskvalitén och NAS. Vidare innehåller kapitlet en modifiering av den modell som sammanfattar den teoretiska referensramen utifrån de resultat som framkommit i studien. Slutsatserna kommer sedan att diskuteras och följs sedan av ett avsnitt som tar upp studiens styrkor och svagheter. I det sista delavsnittet beskrivs vilka samhällliga bidrag, både praktiska och teoretiska, som studien gett upphov till och avslutas sedan med förslag till den framtida forskningen.

5.1 Slutsats

Tidigare studier har ofta fokuserat på interna förhållanden mellan revisorn och revisionsklienten där agentförhållanden studerats ur ett företagsperspektiv. Syftet med denna studie var därför att istället undersöka en specifik intressent som helt befinner sig utanför företaget, gällande uppfattning och upplevelse kring revisorns oberoende, revisionskvalitén samt NAS. Vi valde att inrikta studien på bankbranschen eftersom banker utgör en viktig aktör för både organisationer och samhället i stort, då det finns ett behov av kapital. För att studera bankperspektivet närmare genomfördes totalt 12 personliga intervjuer varav 10 med utvalda banktjänstemän.

En slutsats man kan dra utifrån den genomförda studien är revisionens viktiga betydelse i bankernas kreditvärdighetsbedömning. Revisionen utgör endast en del i en helhetsbedömning men avsaknaden av denna del kan vara avgörande för bankernas beviljande av företagslån. Studien visar även att banker anser att revisorns oberoende är viktigt men det är snarare något som förutsätts och därför inget de aktivt tänker på. När det gäller revisionskvalitén är det möjligt att utifrån det empiriska materialet dra en slutsats om att den är ännu viktigare än revisorns oberoende. Banker är i behov av ett finansiellt underlag som stämmer överens med verkligheten och en revision som är i enlighet med god revisions sed är därför avgörande. Även när det gäller revisionskvalitén finns det ett uttalat förtroende för revisorns arbete. Det går även att dra en slutsats om att banker inte har ett lika stort förtroende för revisorernas tillhandahållande av NAS. Teorin,

enligt Osse (2016) och Law (2010) om att NAS kan upplevas stärka revisionskvalitén stämmer därför inte in på denna studie.

När studiens respondenter fick uttrycka bankernas intresse och uppfattning av revision utifrån den teoretiska referensramens givna aspekter, förekom det vissa skillnader i inställningen till oberoendet, kvalitén och NAS. När det gäller aspekten roll i samhället är det framförallt utifrån bankernas arbete med risk som revisionen är viktig. Företagens anlåtande av professioner (revisorer) ses då som en riskminimerande åtgärd (Brante, 2005). I enlighet med den teoretiska referensramen går det därför att dra en slutsats om att revisionskvalitén är särskilt viktig. Med en hög revisionskvalité upplever bankerna att det i en högre utsträckning går att lita på den finansiella informationen vilket är fördelaktigt ur risksynpunkt. Revisorers oberoende är då en mindre viktig aspekt. Om man utgår från att banker ser revisionen som en riskminimerande tjänst kan inställningen till NAS möjligtvis vara positiv. Professionell rådgivning kan skapa en större trygghet gentemot den finansiella informationen. Denna aspekt fick även lägst viktighetsgrad vilket visar att samhällets uppfattning om att bankernas roll i samhället är en av de viktigare aspekterna inte stämmer överens med bankernas uppfattning.

Nationell kultur är en aspekt som respondenterna anser vara betydande för bankernas intresse av revision. Banker har ett väldigt starkt förtroende för revisorer vilket är ett resultat av Sveriges låga grad av maktdistans där ärlighet anses vara den främsta dygden (Hofstede, 2016). Denna kulturella aspekt kan förklara det uttalade förtroendet för oberoendet och revisionskvalitén. Respondenternas splittrade inställning till NAS kan även vara ett resultat av kulturella aspekter. Sverige har en låg preferens för osäkerhetsundvikande vilket innebär att det finns en allmän uppfattning om att lagar och regler enbart ska finnas till om de verkligen anses behövas (ibid.). Under intervjuerna gjorde vi respondenterna medvetna om den kommande lagändringen gällande NAS. Detta kan, givet Sveriges låga preferens för osäkerhetsundvikande, ha format respondenternas inställning. Har lagstiftarna ansett att NAS bör regleras ytterligare är det en indikation på att det är nödvändigt. Detta kan även förklara varför studien visar att respondenterna förutsätter oberoendet och kvalitén men inte NAS.

Internationalisering är en aspekt där studiens resultat stämmer överens med de antaganden som gjorts i den teoretiska referensramen. Respondenterna bekräftade antagandet, som baserades på Charron och Rothstein (2014), om att förtroendet för samhällseliga aktörer kan se annorlunda ut i olika länder med olika samhällsstrukturer, vilket även påverkar uppfattningen av revision. I kulturer med ett lägre förtroende för samhällseliga aktörer än i Sverige kan det vara ännu viktigare att säkerställa att revisionen är oberoende inte på något sätt "korrupt". Respondenterna associerar även internationalisering med ökade risker, vilket stämmer överens med de antaganden som gjordes i den teoretiska referensramen utifrån Ekman *et al.* (2014). Det går därför att dra en slutsats om att revisionskvaliteten är essentiell ur ett riskperspektiv för att kunna säkerställa ett trovärdigt finansiellt underlag. Den teoretiska referensramens antaganden om NAS är därför även i linje med respondenternas uppfattningar, det vill säga både positiv och negativ beroende på situation.

CSR är den aspekt som har en större betydelse för respondenterna än "förväntat" och som visade sig vara mycket bredare i praktiken än vad den teoretiska referensramen gjorde gällande, där det främst var bankernas CSR-arbete som åsyftades. Respondenternas svar utökade aspektens betydelse då de även kom in på de kreditansökande företagens CSR-arbete och kopplade detta till miljörevision och revisorers utlåtanden kring eventuella tillståndspliktiga verksamheter. CSR var dessutom den aspekt som fick den högsta viktighetsgraden, vilket visar på aspektens betydelse och relevans. Revisionskvaliteten kan i detta avseende uppfattas som särskilt viktig eftersom en god kvalitet utgör en större försäkran för bankerna om att de om de låneansökandes hållbarhet samt miljöarbete granskas. Revisionskvaliteten blev därmed ändrad till "mycket viktig" i tabellen nedan. Vi kan därför dra slutsatsen att oberoendet inte är det viktigaste i detta avseende, istället är det kvaliteten i revisorns uttalanden om miljö och hållbarhet som väger tyngre. NAS kan även uppfattas som stärkande om revisorn ger miljö- och hållbarhetsrådgivning, vilket är en aspekt som under senare år har fått en växande betydelse i samhället (FAR, 2010).

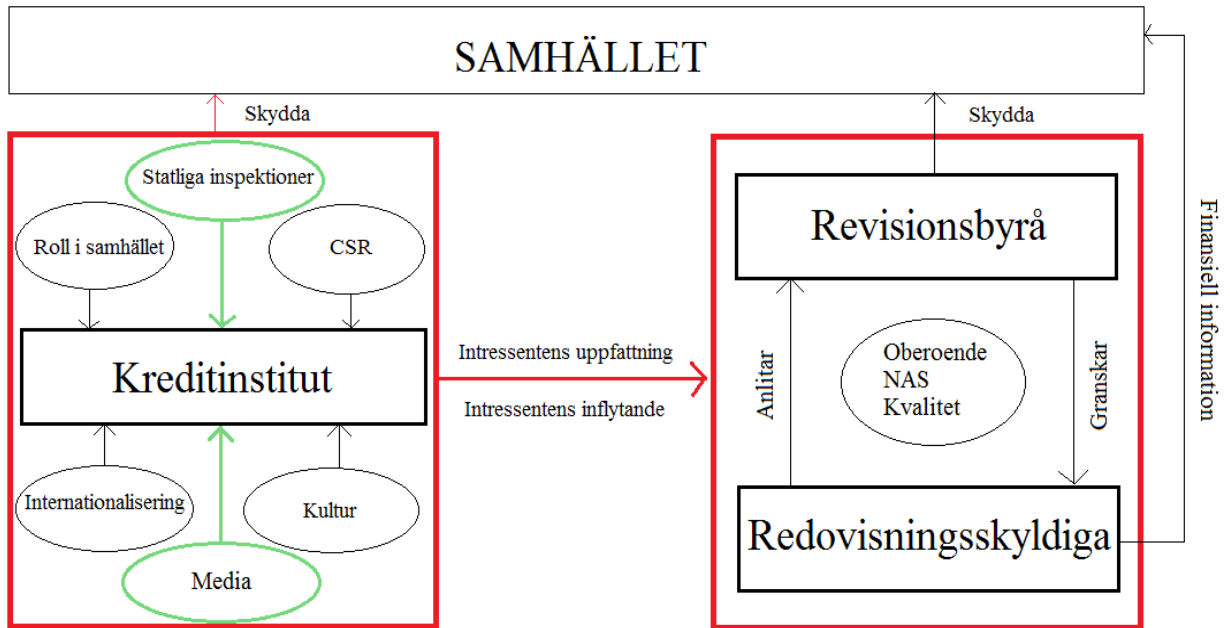
Tabell 2.1 Bankernas övergripande uppfattning av revision utifrån aspekterna (uppdaterad version)

	OBEROENDET	REVISIONSKVALITÉ	NAS
ROLL I SAMHÄLLET	Mindre viktigt	Viktigt	Kvalitetsstärkande
NATIONELL KULTUR	Förutsätts	Förutsätts	<i>Kan uppfattas som negativt</i>
INTERNATIONALISERING	Viktigt för förtroendet	Viktigt ur risksynpunkt	Kan både vara positivt och negativt
CSR	Mindre viktigt	<i>Väldigt viktigt</i>	<i>Behöver inte vara viktigt</i>

Under studiens genomförande fann vi att Finansinspektionen är ytterligare en aktör/aspekt som respondenterna anser kunna påverka bankernas uppfattning och upplevelse av revision. Om Finansinspektionen höjer riskkraven kan revisionen få en ökad betydelse för bankerna och vice versa. Finansinspektionen är därför en part som kan influera bankernas intresse av revision. I den uppdaterade modellen av den teoretiska referensramen här nedan har den nya aspekten blivit inkluderad. Media är ytterligare en aktör/aspekt som respondenterna anser kunna påverka bankernas perspektiv på revision. Flera respondenter nämner revisionskandaler i vilka revisionsbranschen hängts ut av media. Den bild media förmedlar om revisionsbranschen kan därmed skapa en större medvetenhet och vaksamhet gentemot revisionen.

Gemensamt för Finansinspektionen och media är att de utgör två aktörer som på olika sätt utövar tillsyn och granskning. Båda aktörerna har på eget initiativ lyfts fram av respondenterna i studien, det går därför att anta att granskande aktörer upplevs vara viktiga för bankernas uppfattning av revision. Banker har en viktig roll i samhället och har tilldelats betydande samhällsuppgifter (Shiller, 2013). De utgör som sagt även en profession som uppstår samhällets förtroende (Brante, 2005). För att kunna upprätthålla denna roll är det därför av särskild betydelse att möta de krav som ställs av statliga inspektioner. Även om respondenterna framförallt syftar på medias granskning av revisorer kan media även granska bankerna, vilket gör media till en essentiell aktör i bankernas uppfattning av revision. Eftersom media och Finansinspektionen lyfts fram som aktörer som är en del av bankernas perspektiv på revision, kan man dra slutsatsen

att det även kan finnas andra granskande aktörer som påverkar bankernas perspektiv på revision.

Modell 2.1 Teoretisk referensram om kreditinstitutens intresse av revision (uppdaterad version)

Ytterligare en slutsats som kan dras är bankernas betydelse för revisionsbyråernas verksamhet och existens. Tillgång till kapital och finansiering är fundamentalt för organisationers verksamhet och expansion, vilket gör bankerna till en betydande intressent för de reviderande företagen (Shiller, 2013). Banker kan kräva att företag som enligt lag inte behöver en revisor ska ha det för att få lov att låna pengar. Bankerna kan därmed påverka revisionsbyråerna indirekt eftersom de kan förse dem med klienter. Efter sloandet av revisionsplikt för mindre bolag fick revisionsbyråerna färre kunder och ur denna synvinkel blir bankerna därför en viktig aktör.

Vi fann även att uppfattningen av redovisning och revision skiljer sig mellan banker som verkar i större respektive mindre orter. I de större orterna är det givetvis svårare att känna till relationer och oberoendet blir därmed en viktigare aspekt att ta ställning till. I de mindre orterna är det lättare att "hålla koll" och känna till befintliga relationer och därmed behöver bankerna inte (i lika stor utsträckning) tänka på oberoendefrågan. Det finns dock större möjligheter till att bygga upp intimare relationer i mindre orter där klienterna både kan vara färre, mindre och mer lokala, vilket i sin tur kan höja toleransnivån för oberoendet.

5.2 Diskussion

I uppsatsens bakgrund togs det upp att flera tillsynsmyndigheter i världen har uttryckt sin oro över NAS och menar att det är skadligt för revisorns oberoende (Sharma & Sidhu, 2001). Denna oro kan dels bero på att det ekonomiska förhållandet ökar mellan klienten och revisionsbyrån vid tillhandahållandet av NAS, vilket kan öka revisorernas beroende (Svanström, 2013; Craswell, Stokes, & Laughton, 2002). Sverige har nu tagit steget mot att begränsa sådana tjänster genom att införa en ny lag som träder ikraft sommaren 2016. De nya reglerna som ingår i EU:s revisionspaket syftar till att stärka revisorns oberoende och revisionskvalitén (Lennartsson, 2016). Som tidigare nämdes är revisionens grundtanke är att kvalitetssäkra den information som olika intressenter är i behov av vid ekonomiska beslut (FAR, 2016). En utebliven revision kan leda till att företagets intressenter känner en osäkerhet inför företaget och dess ekonomiska ställning (Pentland, 1993). Hur en revisionsintressent, som inte utgör företagets intressent, ser på saken studerades därför i denna studie. För att knyta an till studiens frågeställning om hur intressentperspektivet för bankerna ser ut angående den pågående debatten om revisorers oberoende ställt mot revisionskvalitén, har vi nu kommit fram till att bankerna förutsätter oberoendet. Men i och med bankernas kreditvärdighetsbedömning där korrektheten i den finansiella informationen är avgörande, blir revisionskvalitén viktigare för denna specifika revisionsintressent.

Slutsatsen innebär att den uttalade oron i samhället, som bland annat Sharma och Sidhu (2001) talar om, angående tillhandahållandet av NAS inte behöver vara så svart eller vit som teorin och debatten ofta gör gällande. Den oro som beskrivs behöver inte vara en oro som präglar samtliga aktörer och intressenter i ett samhälle. Slutsatserna visar nämligen att det kan finnas flera varierande aspekter som uppfattas och upplevs som viktiga av en intressent, vilket även innebär att det kan finnas varierande inställningar till NAS. Varje revisionsintressent har sitt individuella intresse och kan därmed ha olika uppfattningar kring kvalitén, oberoendet och NAS. Revisorer bör därför bli mer medvetna om specifika intressenters intresse för att revisionen skall tjäna sitt syfte. Slutsatsen visar även att aspekter kan få en ökad betydelse med tiden, till exempel CSR i denna studie, vilket innebär att intressenters uppfattning av revision kan variera över tid. Intressent perspektivet är således inte statiskt.

I denna studie rörde det sig om en intressent som har ett indirekt inflytande på revisionsbyråer, vilket stärker indikationen om att revisionsbranschen bör bli mer medvetna kring specifika intressenter. I detta fall kan banker indirekt påverka revisionsförhållandet mellan revisorn och klienten, men även förse revisionsbyråer med ytterligare klienter, vilket bör göra det mer angeläget för revisorer att tillgodose bankens revisionsintresse. Det är även av essentiell betydelse att de låneansökande företagen är införstådda med vad som förväntas av den finansiella informationen och vilka aspekter som banken anser vara viktiga vid företagsutlåning.

5.3 Styrkor och svagheter

Studien kan inte generaliseras empiriskt utifrån det material som har samlats in och vi kan därför inte påstå att respondenternas svar är allmängiltiga för hela nationens banker. Däremot kan vi anta att det finns likheter mellan de uppfattningar som lyfts fram av studiens respondenter och övriga banker. En anledning till varför vi kan anta detta är att de banker vi har varit i kontakt med ingår alla i bankaktiebolag med kontor lokaliserade i hela Sverige. Det går därför att rimligen anta att banker som går under samma namn har liknande uppfattningar och upplevelser av revision, vilket är en styrka. Det kan ses som en svaghet att inte kunna generalisera studien empiriskt och ge en normativ beskrivning av bankernas perspektiv på revision. Studiens syfte var att utforska hur en specifik intressent (banker) uppfattar och upplever revisionen. Syftet var därför inte att kunna bidra med en normativ beskrivning, utan avsikten var att ur ett intressentperspektiv visa att det finns flera aspekter som påverkar bankernas intresse och uppfattning av revision, vilka revisionsbranschen bör göras medvetna om. Med en noggrann och genomtänkt arbetsprocess kan dock en hög trovärdighet uppnås även i kvalitativa studier (Denscombe, 2009).

Vi har tydligt sett att respondenternas kunskap kring revision har varierat utifrån deras utbildning och bakgrund. Respondenter som inte var lika bekanta med studiens centrala begrepp (revisorns oberoende, revisionskvalité och NAS), kan därför antas ge svar med en lägre tillförlitlighet. Studiens syfte var dock att fånga respondenternas åsikter utifrån deras perspektiv och arbete, vilket gör bakgrundskunskaper mindre viktiga. En styrka i vår studie är den teoretiska referensramen och den modell som arbetats fram. Den fångar

ett nytt intressentperspektiv till skillnad från tidigare studier där agentförhållanden ofta är genomsyrande. Modellen kan därför användas i andra studier för att undersöka andra intressenters perspektiv på revision. Revisionsbranschens medvetenhet kring olika intressenters intressen kan på så vis öka.

5.4 Samhälleliga bidrag och förslag till framtida forskning

I denna studie har en specifik redovisnings- och revisionsmottagare som befinner sig helt utanför det redovisningsskyldiga företaget studerats. Studien har även fokuserat på hur denna redovisnings- och revisionsmottagare ser på det förhållande som finns etablerat mellan revisorn och det redovisningsskyldiga företaget. Tidigare studier har ofta fokuserat på det agentförhållande som existerar mellan agenten (redovisningsskyldiga) och principalen (redovisningsmottagare) där båda parter har ett intresse i företaget. Denna studie kan därför bidra med ett nytt perspektiv som kan användas för att skapa en ökad medvetenhet kring specifika revisionsintressenter inom revisionsbranschen.

Det talas ofta om att revisionen utgör en skyddande samhällsfunktion som är till för samhället i stort (Diamant, 2004). Detta är dock ett väldigt abstrakt sätt att uttrycka sig på eftersom samhället består av många skilda individer och aktörer. I denna studie har vi därför inriktat oss på en specifik intressent och studerat dennes perspektiv på revision närmre. Vi har nu kommit fram till vilka förväntningar som denna specifika intressent har, vilket därmed utgör vårt teoretiska samhällsbidrag. Denna specifika intressent, banker, som studerats representerar även andra människor i samhället, då dessa placerar sina pengar i bankerna. Studien har därför skapat en ökad förståelse för hur banker arbetar med revision vilket inte enbart är ur ett teoretiskt perspektiv - utan även ur ett praktiskt, eftersom studien visar att det finns mer än bara det förhållande som existerar mellan revisorn och klienten.

Den praktiska innebörden är att de aspekter som behandlas i den teoretiska referensramen och som påverkar bankernas uppfattning och upplevelse av revision, är aspekter som revisorerna bör fästa större vikt vid och ta hänsyn till i sitt arbete. Studien har visat att det inte enbart är de finansiella aspekterna som är av intresse för bankerna utan även andra aspekter såsom CSR. Revisorerna bör därför i sitt arbete vara medvetna om vad bankerna som intressent förväntar sig av revisionen. Revisorer som har en skyddande

samhällsfunktion bör, förutom sina revisionsklienter, även ta hänsyn till andra intressenters klienter (i detta fall bankernas). Studien kan därför ses som ett bidrag till revisorerna som kan få en ökad medvetenhet kring vilka aspekter en specifik revisionsintressent värderar högt. Det finns ett behov av att förstå nyckelintressenters revisionsintresse och revisorerna behöver därför utöka sina kunskaper, vilket även ICAS (The Institute of Chartered Accountants of Scotland) har belyst genom att i sin tidskrift lyfta fram studier i ämnet (se Barac, Gammie, Gordon & Van Staden, 2016). Denna studie är även ett praktiskt bidrag till låneansökande revisionsklienter som kan få en ökad förståelse för vad banker förväntar sig av revisionen när företagets kreditvärdighet ska bedömas.

Eftersom denna studie är begränsad till Skåne samt kommuner i avgränsade län, skulle vidare forskning kunna inrikta sig på ett större geografiskt område för att i sin tur kunna finna andra aspekter (möjligtvis just geografiska) som kan påverka uppfattningen och upplevelsen av revision för banker. En studie som omfattar ett större geografiskt område skulle även kunna tillhandahålla en mer normativ beskrivning av bankernas perspektiv på revision. Då vi fann skillnader i hur enskilda banker resonerar (på grund av kommunens storlek de verkar i) skulle framtida forskning även kunna rita in sig på att studera och jämföra sådana aspekter; hur påverkar områdets storlek som bankerna verkar i när det gäller bankernas uppfattning av redovisning och revision?

Vi har med denna studie byggt en teoretisk referensram samt en modell som även kan användas i andra studier. Ett liknande tillvägagångssätt skulle kunna användas för att studera andra specifika intressenters perspektiv på revision, exempelvis skattemyndigheter. Den teoretiska referensramen kan därför även ses som ett bidrag till den framtida forskningen.

Referenser

- Abbott, A. (1988). *The System of Professions*. Chicago : The University of Chicago press.
- Ahrne, G., & Svensson, P. (2014). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB.
- Alrukhayyes, Z., Grove, H., & Feldman, J. (2014). Islamic Banks Risk Management Case. *Online Journal of International Case Analysis*, 5(2), 1-39.
- Alvehus, J. (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok*. Liber: Stockholm.
- Alvesson, M. (2012). *Intervjuer : genomförande, tolkning och reflexivitet*. Malmö: Liber.
- Alvesson, M., & Sköldberg, K. (2007). *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur AB.
- André, K., Simonsson, L., Gerger Swartling, Å., & Linnér, B.-O. (2012). Method Development for Identifying and Analysing Stakeholders in Climate Change Adaptation Processes. *Journal of Environmental Policy & Planning*, 14(3), 243-261.
- Arya, A., & Glover, J. (2014). Auditor Independence Revisited. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 29(2), 188-198.
- Bailey, S. J., Valkama, P., & Salonen, S. (2014). The EU's public finance crisis: causes, consequences and cure. *Public Money & Management*, 34(2), 83-90.
- Barac, K., Gammie, E., Gordon, R., & van Staden, M. (2016). The capability and competency requirements of auditors in today's complex global business environment . *Focus on Research*, 35, 6-7.
- Barlas, S. (2016). Red flags on audit quality: Auditors' compliance with the risk assessment standards can be strengthened. *Strategic Finance*, 98(1), 12.
- Birindelli, G., Feretti, P., Intonti, M., & Iannuzz, A. P. (2015). On the drivers of corporate social responsibility in banks: evidence from an ethical rating model. *Journal of Management & Governance*, 19(2), 303-340.
- Björklund, M. (den 14 oktober 2011). Därför är bankerna viktiga. *Dagens Nyheter*. Hämtat från <http://www.dn.se/ekonomi/darfor-ar-bankerna-viktiga/>
- Bolagsverket. (2011). *Många väljer bort revisorn enligt ny rapport*. Hämtat från Bolagsverket: <http://www.bolagsverket.se/om/oss/nyheter/arkiv/2011/revisorn-1.6709>
- Boone, J. P., Khurana, I. K., & Raman, K. K. (2010). Do the Big 4 and the Second-tier firms provide audits of similar quality? *Journal of Accounting and Public Policy*, 29(4), 330-352.

- Brante, T. (2005). Om begreppet och företeelsen profession. *Tidskrift för praxisnära forskning*(1), 1-13.
- Brante, T. (2009). Vad är en profession. *Vetenskap för profession*(8), 15-34.
- Brody, R. G., Haynes, C. M., & White, C. G. (2014). The impact of audit reforms on objectivity during the performance of non-audit services. *Managerial Auditing Journal*, 29(3), 222-236.
- Bryman, A. (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Bryman, A., & Bell, E. (2013). *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (2 ed.). Stockholm: Liber.
- Brännström, D. (2012, december 7). Sitter revisorer på dubbla stolar?
- Brännström, D. (den 3 mars 2016). *Dan Brännström - personligt om näringsliv och samhälle*. Hämtat från Plus och minus i EU-paketet: <http://danbrannstrom.se/page/3>
- Canning, M., & Gwilliam, D. (1999). Non-audit services and auditor independence: some evidence from Ireland. *European Accounting Review*, 8(3), 401-419.
- Cardone-Riportella, C., Álvarez-Gil, M. J., Lado-Cousted, N., & Sasi, V. (2003). The relative effects of client-following and market-seeking strategies in the internationalisation process of financial-service companies: A comparison of Spanish and Finnish entities. *International Journal of Management*, 20(3), 384-394.
- Carmona, P., Momparler, A., & Lassala, C. (2015). The relationship between non-audit fees and audit quality: dealing with the endogeneity issue. *Journal of Service Theory and Practice*, 25(6), 777-795.
- Chambers, A. (2006). Assurance of performance. *Measuring Business Excellence*, 10(3), 41-55.
- Charron, N., & Rothstein, B. (2014). Social trust, quality of government and ethnic diversity. *Working paper, Quality of Government institute*, 20.
- Chelli, M., Durocher, S., & Richard, J. (2014). France's new economic regulations: insights from institutional legitimacy theory. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 27(2), 283-316.
- Connolly, B. (2008). Origins of the credit crisis. *International Economy*, 22(4), 44-45, 87-88.
- Craswell, A. T. (1999). Does the provision of non-audit services impair auditor independence? *International Journal of Auditing*, 3(1), 29-40.
- Craswell, A., Stokes, D. J., & Laughton, J. (2002). Auditor independence and fee dependence. *Journal of Accounting and Economics*, 33(2), 253-275.
- Dagens Industri. (den 14 september 2015). Debatt: Problemen med EU:s nya revisionspaket. *Dagens Industri*. Hämtat från

<http://www.di.se/artiklar/2015/9/14/debatt-problemen-med-eus-nya-revisionspaket/>

- De Bonis, R., Ferri, G., & Rotondi, Z. (2015). Do firm-bank relationships affect firms' internationalization? *International Economics*, 142, 60-80.
- De Ruyter, K., & Wetzels, M. (1999). Commitment in auditor-client relationship: antecedents and consequences. *Accounting, Organizations and Society*, 24(1), 57-75.
- DeFond, M., Raghunandan, K., & Subramanyam, K. R. (2002). Do Non-Audit Service Fees Impair Auditor Independence? Evidence from Going Concern Audit Opinions. *Journal of Accounting Research*, 40(4), 1247-1274.
- Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken - för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Diamant, A. (2004). *Revisors oberoende*. Uppsala: Iustus.
- Donaldson, T., & Preston, L. E. (1995). The Stakeholder Theory of the Corporation: Concepts, Evidence and Implications. *Academy of Management Review*, 20(1), 65-91.
- Earley, P. C., & Gibson, C. B. (1998). Taking Stock in Our Progress on Individualism/Collectivism. *Journal of Management*, 24, 265-304.
- Ekman, P., Hadjikhani, A. I., & Pajuvirta, A. (2014). Tit for tat and big steps: The case of Swedish banks' internationalization 1961-2010. *International Business Review*, 23(6), 1049-1063.
- Ekonomifakta. (2015). *Ekonomifakta*. Hämtat från Regional fakta: <http://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Ditt-land-i-siffror/?region=1200>
- Falk, H., Lynn, B., & Mestelman, S. (1999). Auditor independence, self-interested behavior and ethics: some experimental evidence. *Journal of Accounting and Public Policy*, 18(4), 395-428.
- FAR. (2010). *Revisorer viktiga för hållbarhetsarbetet*. Retrieved from FAR: <https://www.far.se/du-i-din-yrkesroll/revisor/nyheter/revisorer-viktiga-for-hallbarhetsarbetet/>
- FAR. (den 03 mars 2016). *FAR*. Hämtat från Skärpta regler för svenska revisorer: <https://www.far.se/press-och-opinion/pressmeddelanden/skarpta-regler-for-svenska-revisorer/>
- FAR. (2016). *Revisor*. Hämtat från FAR: <https://www.far.se/du-i-din-yrkesroll/revisor/>
- FAR. (2016). *Samlingsvolymen 2016. Revision*. Stockholm: FAR.
- FAR. (u.d.). *Revision, andra bestyrkandeuppdrag och övriga granskningsuppdrag*. Hämtat från FAR: <https://www.far.se/du-i-din-yrkesroll/revisor/revision-andra-bestyckandeuppdrag-och-ovriga-granskningsuppdrag/> den 17 mars 2016

- Fogarty, T. J., & Rigsby, J. T. (2010). A reflective analysis of the "new audit" and the public interest - The revolutionary innovation that never came. *Journal of Accounting &*, 6(3), 300-329.
- Freidson, E. (2001). *Professionalism: the third logic*. Cambridge: Polity Press.
- Friedman, A. L., & Miles, S. (2002). Developing Stakeholder Theory. *Journal of Management Studies*, 39(1), 1-21.
- Friedman, A., & Miles, S. (2006). *Stakeholders: theory and practice*. Oxford: Oxford University Press.
- Frooman, J. (1999). Stakeholder Influence Strategies. *Academy of Management Review*, 24, 191–205.
- Glazer, A., & Jaenicke, H. (2002). A pathology of the independence standards board's conceptual framework project. *American Accounting Association*, 16, 329-352.
- Gómez-Guillamón, A. D. (2003). The usefulness of the audit report in investment and financing decisions. *Managerial auditing journal*, 18(6-7), 549-559.
- Goodwin, J. (2002). Understanding auditor - client relationships: A multi-faceted analysis. *Journal of Economic Psychology*, 23(3), 429-432.
- Graham, L., & Carmichael, D. R. (2012). *Accountants' Handbook, Financial Accounting and General Topics* (12 ed.). New Jersey: John Wiley & Sons.
- Grankvist, P. (2009). *CSR i praktiken: hur företaget kan jobba med hållbarhet för att tjäna pengar*. Malmö: Liber AB.
- Hendry, J. R. (2005). Stakeholder Influence Strategies: An Empirical Exploration. *Journal of Business Ethics*, 61, 79–99.
- Hofmann, E., Gangl, K., & Stark, J. (2014). Enhancing tax compliance through coercive and legitimate power of tax authorities by concurrently diminishing or facilitating trust in tax authorities. *Law & Policy*, 36, 290-313.
- Hofstede. (1980). *Culture consequences: International differences in work-related values*. London: SAGE Publications.
- Hofstede. (1983). National Cultures in four dimensions: a research-based theory of cultural differences among nations. *International Studies of Management & Organization*, 13(1-2), 46-74.
- Hofstede. (1986). Cultural differences in teaching and learning. *International Journal of Intercultural relations*, 10, 301-320.
- Hofstede, G. (2016). *What about Sweden?* Hämtat från The Hofstede Center: <https://geert-hofstede.com/sweden.html>
- Hsieh, H.-F., & Shannon, S. E. (2005). Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277-1288.

- Hussain, M., & Gudaskaran, A. (2002). An institutional perspective of non-financial management accounting mesanders: a review of the finansiell services industry. *Managerial auditing journal*, 17(9), 518-536.
- IFAC. (den 7 november 2015). *Membership*. Hämtat från IFAC: <http://www.ifac.org/about-ifac/membership> den 15 mars 2016
- Krasodomska, J. (2015). CSR disclosures in the banking industry. Empirical evidence from Poland. *Social Responsibility Journal*, 11(3), 406-423.
- Krauss, P., & Zülch, H. (2013). Non-Audit Services And Audit Quality: Blessing Or Curse? *Journal of Applied Business Research*, 29(2), 305-325.
- Kung, F.-H., & Huang, C. L. (2013). Auditors' moral philosophies and ethical beliefs. *Management Decision*, 51(3), 479-500.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Law, P. (2010). The influence of the types of NAS provisions and gifts hospitality on auditor independence. *International Journal of Accounting and Information Management*, 18(2), 105-117.
- Lekvall, P., & Wahlbin, C. (2007). *Information för marknadsföringsbelust* (4 ed.). Lund: Studentlitteratur.
- Lennartsson, R. (den 3 mars 2016). ”Nu gäller det att EU-paketet får effekt”. *Balans*. Hämtat från <http://www.tidningenbalans.se/nyheter/nu-galler-det-att-eu-paketet-far-effekt/>
- Lindblad, I.-B. (1998). *Uppsatsarbete - En kreativ process*. Lund: Studentlitteratur AB .
- Lundberg, K., Schüldt, J., Rother-Schirren, T., Lagerstedt, A., Calleman, C., Jordell, P. J., . . . Zila, J. (2013). *Juridik: Civilrätt Straffrätt Processrätt* (2 uppl.). Stockholm: Sanoma Utbildning.
- Macey, J. R. (1994). *Svenskt bankväsendets framtida reglering och utveckling*. Stockholm: SNS.
- Malm, P. (den 25 november 2014). En svår balansgång? *Civilekonomen*. Hämtat från <http://www.civilekonomen.se/reportage/en-svar-balansgang>
- Minkov, M., Hofstede, G. J., & Hofstede, G. (2011). *Organisationer och Kultur* (3 ed.). Lund: Studentlitteratur AB.
- Molander, A., & Terum, L. (2008). *Profesjonsstudier*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Mutinelli, M., & Piscitello, L. (2001). Foreign direct investment in the banking sector: The case of Italian banks in the 90s. *International Business Review*, 10(6), 661-685.
- Mårtensson, R. (1991). *Beslutsunderlag i marknadskommunikation*. Lund: Studentlitteratur.

- Nelson, K. K., Price, R. A., & Rountree, B. R. (2008). The market reaction to Arthur Andersen's role in the Enronscandal: Loss of reputation or confounding effects? *Journal of Accounting and Economics*, 46(2), 279-293.
- Norberg, H. (den 27 februari 2014). Rådgivning en växande gren. *Tidningen Balans*. Hämtat från <http://www.tidningenbalans.se/nyheter/radgivning-en-vaxande-gren/>
- Osser, J. (2016). *BDO Sverige*. Hämtat från EU:s revisionspaket på väg hit: <http://bdo.se/nyhetsbrev/eus-revisionspaket-pa-vag-hit/>
- Parsons, T. (1964). *Essays in Sociological Theory*. New York: The Free Press.
- Pecchioli, R. M. (1983). *The Internationalisation of Banking: The Policy Issues*. Paris: OECD.
- Pentland, B. T. (1993). Getting comfortable with the numbers: Auditing and the micro-production of macro-order. *Accounting, Organizations and Society*, 18(7-8), 650-620.
- Pérez, A., & Rodríguez del Bosque, I. (2014). Customer CSR expectations in the banking industry. *International Journal of Bank Marketing*, 32(3), 223-244.
- Poplawska, J., Labib, A., Reed, D. M., & Ishizaka, A. (2015). Stakeholder profile definition and salience measurement with fuzzy logic and visual analytics applied to corporate social responsibility case study. *Journal of Cleaner Production*, 105, 103-115.
- Power, M. (2000). The Audit Society - Second Thoughts. *International Journal of Auditing*, 4(1), 111-119.
- Qu, S. Q., & Dumay, J. (2011). The qualitative research interview. *Qualitative Research in Accounting & Management*, 8(3), 238 - 264.
- Quick, R., Sattler, M., & Wiemann, D. (2013). Agency conflicts and the demand for non-audit services. *Managerial Auditing Journal*, 28(4), 323-344.
- Revisorsnämnden. (2016). *RN:s huvuduppgifter*. Hämtat från Revisorsnämnden: http://www.revisorsnamnden.se/rn/om_rn_4706.html
- Riley, J. (den 1 maj 2009). Q&A - What are the main interests of business stakeholders? Hämtat från <http://www.tutor2u.net/business/blog/qa-what-are-the-main-interests-of-business-stakeholders>
- Romero, S. (2010). Auditor Independence: third party hiring and paying auditors. *EuroMed Journal of Business*, 5(3), 298-314.
- Roulston, K. (2010). Considering quality in qualitative interviewing. *Qualitative Research*, 10(2), 199-228.
- Ryan, B., Scapens, R. W., & Theobald, M. (2002). *Research Method & Methodology in Finance & Accounting* (2 ed.). London: Cengage Learning EMEA.

- Scholtens, B. (2009). Corporate Social Responsibility in the International Banking Industry. *Journal of Business Ethics*, 86, 159-175.
- SFS. (1995:1554). *Årsredovisningslag*. Stockholm: Justitiedepartementet L1.
- SFS. (1998:204). *Personuppgiftslag*. Stockholm: Justitiedepartementet L6.
- SFS. (1999:1079). *Revisionslag*. Stockholm: Justitiedepartementet L1.
- SFS. (2003:460). *Lag om etikprövning av forskning som avser människor*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Sharma, D. S., & Sidhu, J. (2001). Professionalism vs Commercialism: The Association Between Non-Audit Services (NAS) and Audit Independence. *Journal of Business Finance & Accounting*, 28(5-6), 595-630.
- Shiller, R. J. (2013). *Finance and the good society*. Princeton: United Kingdom.
- Ström, P. (2005, Oktober 5). En onödig börda på de små företagen. *Dagens Nyheter*.
- Stulz, R. M. (2015). Risk-Taking and Risk Management by Banks. *Journal of applied corporate finance*, 27(1), 8-18.
- Svanström, T. (2008). Revision och rådgivning: Efterfrågan, kvalitet och oberoende (Doktorsavhandling). *Studies in Business Administration, Serie B, No.64*. Umeå University.
- Svanström, T. (2013). Non-audit Services and Audit Quality: Evidence from Private Firms. *European Accounting Review*, 22(2), 337–366.
- Svanström, T., & Sundgren, S. (2012). The Demand for Non-Audit Services and Auditor-Client Relationships: Evidence from Swedish Small and Medium-Sized Enterprises. *International Journal of Auditing*, 16(1), 54-78.
- Swedish bankers. (februari 2014). *Swedish bankers*. Hämtat från Bankernas betydelse för Sverige:
<http://www.swedishbankers.se/Documents/1402Bankernas%20betydelse.pdf>
- Svensson, B. (2000). Kreditgivarens krav på bättre redovisningssinformation från små till medelstora företag. *Balans*(8-9), pp. 48-50.
- Thomas, A. B. (2004). *Forskning Skills for Management Studies*. New York: Taylor and Francis.
- Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.
- Yoo, J. A. (2014). The Effect Hofstede's Cultural Dimensions Have On Student-Teacher Relationships In The Korean Context. *Journal of International Education Research*, 10(2), 171-178.
- Yu, H. C. (2011). Legal Systems and Auditor Independence. *Review of accounting studies*, 16(2), 277-411.

Zerni, M. (2012). Do client firms manage the perception of auditor independence?: Evidence from the Swedish non-audit. *Managerial Auditing Journal*, 27(9), 821-845.

Bilagor

Bilaga 1: Typologin av intressentens inflytandestrategier

		Är intressenten beroende av revisionsbranschen?	
		Ja – <i>bruksstrategi</i>	Nej – <i>undanhållande strategi</i>
Är revisionsbranschen beroende av intressenten?	Ja - <i>direkt</i>	direkt/bruksstrategi (Högt ömsesidigt beroende)	direkt/undanhållande (Intressenterna har makt)
	Nej - <i>indirekt</i>	indirekt/bruksstrategi (Organisationen har makt)	indirekt/undanhållande strategi (Lågt ömsesidigt beroende)

Bilaga 2: Intervjuguide

Inledande frågor

1. Intervjun kommer att bli anonym i uppsatsen – är det acceptabelt om vi spelar in?
2. Kan du berätta lite om dig själv; ålder, din position i företaget och dina tidigare erfarenheter inom bankyrket?

Bankernas arbete med revision

3. Hur bedömer ni ett företags kreditvärdighet i samband med företagslån?
4. Vilken betydelse har ett företags redovisning i bedömningen av företagslån?
5. Vad är det ni specifikt tittar på när ni tar del av ett företags redovisning och revision i bedömningen av kreditvärdigheten hos ett företag?
6. Vid vilka andra situationer, förutom vid företagslån, kommer ni i kontakt med ett företags redovisning och revision?

Uppfattning om revisorns oberoende, revisionskvalitet och NAS

7. På vilket sätt har ni ett intresse i revisionen och hur revisorerna arbetar med sina klienter?
8. *Hur kan internationalisering, behovet av att skydda ekonomin (er roll i samhället), nationell kultur samt fokus på CSR spela en roll i ert intresse för revisionen när ni ger låneansökande företag kredit? (se frågetabell nedan)*
9. Hur skulle du beskriva vad revisorns oberoende är?
*Är oberoendet något ni aktivt tänker på när ni tar del av ett företags redovisning/revision?
När ni tar del av ett företags redovisning, är det möjligt för er att se om företagets revisor är oberoende?*
10. Hur skulle du beskriva vad revisions kvalitet är?
Är revisions kvalitet något ni aktivt tänker på när ni tar del av ett företags redovisning och revision?
11. Hur skulle ni se på saken om revisorn erbjuder rådgivningstjänster (NAS) och bygger upp långsiktiga relationer till sina klienter?
Ser ni det som något kvalitetsstärkande eller något som gör revisionen "korrupt"?

Inflytande

12. Skulle du säga att ni är beroende av revisorernas arbete (som de utför åt företagen)?

Och kan du i så fall utveckla och beskriva detta beroende?

13. På vilket sätt kan ni påverka ett företags redovisning och revision?

Avslutande frågor

14. Har du något mer du vill tillägga?

15. Är det acceptabelt om vi eventuellt kontaktar dig i efterhand om vi skulle ha några kompletterande frågor?

Uppfattning om revisorns oberoende, revisionskvalité och NAS (kopplat till fråga nummer 8)

Aspekter som har betydelse för ert intresse av revisionen när ni bedömer låneansökande företags kreditvärdighet	Mindre viktigt			Väldigt viktigt	
	1	2	3	4	5
Behovet av att upprätthålla ekonomin (roll i samhället)					
Nationell kultur (den svenska kulturen)					
Internationaliseringen och dess påverkan på risk/riskhantering					
Fokus på CSR (Corporate Social Responsibility)					